

Oblikovanje suvremenog namještaja temeljenog na tradiciji i baštini

---

Kovačević, Margareta

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Forestry / Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:108:456902>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

**ŠUMARSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
DRVNOTEHNOLOŠKI ODSJEK
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
OBLIKOVANJE PROIZVODA OD DRVA**

MARGARETA KOVAČEVIĆ

**OBLIKOVANJE SUVREMENOG NAMJEŠTAJA
TEMELJENOG NA TRADICIJI I BAŠTINI**

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2016.

**ŠUMARSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
DRVNOTEHNOLOŠKI ODSJEK**

**OBLIKOVANJE SUVREMENOG NAMJEŠTAJA TEMELJENOG NA
TRADICIJI I BAŠTINI**

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Oblikovanje proizvoda od drva

Predmet: Metodologija industrijskog oblikovanja namještaja

Ispitno povjerenstvo: 1. Doc. dr. sc. Danijela Domljan

2. Prof. dr. sc. Ivica Grbac

3. Prof. dr. sc. Vlatka Jirouš-Rajković

Student: Margareta Kovačević

JMBAG: 0068211095

Broj indeksa: 607/14

Datum odobrenja teme: 23. ožujka 2016.

Datum predaje rada: 19. rujna 2016.

Datum obrane rada: 23. rujna 2016.

Zagreb, rujna, 2016.

Dokumentacijska kartica

Naslov	Oblikovanje suvremenog namještaja temeljenog na tradiciji i baštini
Autor	Margareta Kovačević
Adresa autora	Donja Jelsa 83A, 47 000 Karlovac
Mjesto izrade	Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vrsta objave	Diplomski rad
Mentor	doc. dr. sc. Danijela Domljan
Godina objave	2016
Obujam	89 stranice, 71 slika, 35 navoda literature
Ključne riječi	tradicija, baština, namještaj, suvremeni dizajn
Sažetak	<p>U radu je prikazana i objašnjena povezanost tradicije i baštine s oblikovanjem suvremenog namještaja. Tradicija i baština su dio kulturnog naslijeđa koje su ostavile prethodne generacije, s ciljem da će se desetljećima stvarana tradicija čuvati i dalje prenositi s naraštaja na naraštaj. Promatrajući suvremeni način života, sve se više teži autentičnosti i praktičnosti tradicionalnog namještaja koji je prije svega bio stvaran da služi svrsi.</p> <p>Istraživanjem i analizom postojećih rješenja te uspoređivanjem hrvatskog i slovenskog kulturnog naslijeđa, objašnjeno je kako tradicija i baština mogu značajno utjecati na oblikovanje funkcionalnog suvremenog namještaja. Rezultat je razvoj suvremenog programa namještaja za blagovanje koji inspiraciju pronalaze u baštini Republike Hrvatske te tradicionalnim funkcionalnim i estetskim elementima koji su se nekoć upotrebljavali.</p>

Bibliographic data

Title	Design of contemporary furniture based on tradition and heritage
Author	Margareta Kovačević
Author's adress	Donja Jelsa 83A, 47 000 Karlovac
Source	Faculty of Forestry University of Zagreb
Publication type	Master thesis
Mentor	Danijela Domljan, PhD, Assistant Professor
Publication year	2016
Volume	89 pages, 71 photos, 35 references
Key words	tradition, heritage, furniture, contemporary design
Summary	<p>The paper describes and explains connection between tradition and heritage with designing of contemporary furniture. Tradition and heritage are the part of cultural inheritance. Previous generation have left them with the aim that for decades created tradition will be kept and further transmitted from generation to generation. Looking at the modern way of life, there is a tendency for authenticity and practicality of traditional furniture which purpose above all was to be practic and useful.</p> <p>The research and analysis of existing solutions, so as comparing Croatian and Slovenian cultural heritage, explains how tradition and heritage can significantly affect the formation of a functional modern furniture. The result is development of the contemporary furniture for dining that find inspiration in the Croatian heritage and traditional functional and aesthetic elements that were used once.</p>

PREDGOVOR

Svaka priča ima početak i kraj. Moja priča započinje u dvadeset i prvom stoljeću, kada sam se spletom okolnosti našla licem u lice s naslovom ovog diplomskog rada. Nije mi preostalo ništa drugo nego spremiti kovčeg i krenuti na put nekoliko stoljeća unazad. Jedno od zamršenijih putovanja kroz Republiku Hrvatsku i Republiku Sloveniju, s ne tako lakim zadatkom, ali zanimljivim otkrićima i krajem. Taj kraj zapravo nije pravi kraj, već početak druge priče jer kad se jednom dotakneš tradicije i baštine, ne preostaje ništa drugo nego da nastaviš otkrivati dalje, a za otkriti uvijek ima beskonačno mnogo toga.

Ovo prilikom ću citirati dugogodišnju prijateljicu Katharinu koja je jednom rekla: *„Nekada je dobro na kratko stati i sjetiti se svih stvari koje smo imali, svih ljudi koje smo poznavali, svih mjesta koja smo obišli... I ostavili iza sebe.“*

Diplomski rad posvećujem djedu Stjepanu čije su priče oduvijek imale svoje mjesto u prošlosti i bile inspirirane životima kojima se nekada živjelo.

Veliko hvala mojim roditeljima Marijani i Emilu koji su mi neizmjerena podrška kroz sve ove godine moga života.

Zahvaljujem sestri Ana Mariji što je uvijek bila uz mene i vjerovala u moj uspjeh, i bratu Karlu čije se smirenosti i bezbrižnosti sjetim svaki puta kada bi bila nervozna i nesigurna u sebe.

Hvala baki Biserki i baki Veri kojima uvijek pobjegnem od obaveza na kavu i kolače, i djedu Franji čijih ću se truba od vrbine kore uvijek sjećati.

Hvala prijateljima i kolegama koji su mi svojom prisutnošću i društvom uljepšali i olakšali ove lude dvadesete godine.

Za pojašnjenja o baštini i tradiciji, stilovima i epohama te uvođenju u povijesno razdoblje naših krajeva u izradi namještaja i proizvoda od drva, zahvaljujem dr.sc. Zvezdani Antoš iz Etnografskog muzeja u Zagrebu i dr.sc. Vanji Brdar Mustapić iz Muzeja za umjetnosti i obrt u Zagrebu.

Zahvaljujem prof. dr.sc Vlatki Jirouš-Rajković i dr.sc. Josipu Miklečiću na odvojenom vremenu za ispitivanje odgovarajućih uzoraka površinske obrade drva, u Laboratoriju za ispitivanje namještaja Šumarskog fakulteta u Zagrebu.

Zahvaljujem izv. prof. dr. Jasni Hrovatin, mentorici tijekom studentske razmjene na Fakultetu za dizajn u Trzinu, što mi je korisnim informacijama i savjetima pomogla oko istraživanja u Republici Sloveniji.

Posebno hvala mentorici doc. dr. sc. Danijeli Domljan koja me uvela u svijet tradicije i baštine; koja je uvijek spretno riješila i razjasnila sve zavrzlake i nedoumice, poticala na šarenu kreativnost u crno bijelom svijetu i koja je svojim znanjem, trudom i pozitivnom energijom najviše obilježila moje obrazovanje.

Hvala svima koji su na bilo koji način doprinijeli izradi diplomskog rada!

Margareta Kovačević

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. CILJ ISTRAŽIVANJA	2
3. VAŽNOST POSTOJANJA I OČUVANJA TRADICIJE I BAŠTINE	3
3.1. Pojmovi tradicija i baština	3
3.2. Kulturno naslijeđe	3
4. METODE RADA I POLIGONI ISTRAŽIVANJA	5
4.1. Poligoni istraživanja	5
4.1.1. Muzeji Republike Hrvatske	5
4.1.2. Muzeji Republike Slovenije	6
4.2. Metode istraživanja	6
5. ANALIZA OKRUŽENJA PROIZVODA I POTREBA	7
5.1. Tradicionalni drveni proizvodi na području Republike Hrvatske	9
5.1.1. Škrinje	9
5.1.2. Komode, kredenci i ormarići	10
5.1.3. Ormari	13
5.1.4. Tronošci	14
5.1.5. Stolice	15
5.1.6. Klupe	16
5.1.7. Stolovi	18
5.1.8. Kreveti	20
5.2. Tradicionalni drveni proizvodi na području Republike Slovenije	21
5.2.1. Namještaj za sjedenje i blagovanje	21
5.2.2. Škrinje	23
5.2.3. Ormari i ormarići	24
5.2.4. Kreveti	25
5.3. Suvremenost i kreativna primjena tradicije	27
5.4. Elementi tradicije i baštine na postojećim suvremenim proizvodima	28
5.5. Suvremena kultura stanovanja	37
6. INSPIRACIJE I RAZVOJ IDEJNIH RJEŠENJA	39
6.1. Koncept novo oblikovnog idejnog rješenja	39
6.2. Zahtjevi, kriteriji i ciljevi – uputa za dizajn	41

6.3. Idejna oblikovna rješenja	43
6.3.1. Prvo idejno oblikovno rješenje	43
6.3.2. Drugo idejno oblikovno rješenje	46
6.3.3. Treće idejno oblikovno rješenje	47
6.3.4. Četvrto idejno oblikovno rješenje	49
7. ODABRANO OBLIKOVNO RJEŠENJE.....	51
7.1. Tradicionalni motivi i simbolika	51
7.2. Materijali	52
7.3. Površinska obrada	53
7.3.1. Površinska obrada uljima	53
7.3.2. Pozitivan bajc i vodeni mat lak	55
7.3.4. Usporedba premaza za površinsku obradu drva	55
7.4. Opis i vizualni prikaz odabranog oblikovnog rješenja	56
7.4.1. Komoda	56
7.4.1.1. Vizualni prikaz komode	57
7.4.2. Ladičar	58
7.4.2.1. Vizualni prikaz ladičara	58
7.4.3. Stol	58
7.4.3.1. Vizualni prikaz stola	59
7.4.4. Stolac i stolica	59
7.4.4.1. Vizualni prikaz stolca i stolice	60
7.5. Konstrukcijska razrada odabranog oblikovnog rješenja s tehničkom dokumentacijom.....	61
8. ZAKLJUČAK	85
LITERATURA.....	86
POPIS SLIKA.....	88

1. UVOD

Svaka priča o stambenom prostoru započinje golim zidovima koji ga izgrađuju. Bez obzira je li prostor djelomično namješten ili potpuno prazan, osoba koja će ga oblikovati i prilagoditi prema svojim željama i potrebama promatra taj prostor kao što slikar promatra čisto platno dok razmišlja gdje će povući prvu liniju.

Čovjek upotpunjuje prostor namještajem i predmetima koji će mu život učiniti funkcionalnijim i praktičnijim, ali i ljepšim i ugodnijim. To bi značilo da zaista „sva umjetnost započinje onim što je potrebno“ (Vukić, 2012) i u fizičkom i psihičkom smislu. Životni prostor zajedno s namještajem i predmetima kojima je opremljen, kao i njihov međusobni odnos u prostoru, uglavnom su odraz vlastitog izbora i prosudbe korisnika. Na temelju toga se može zaključiti da životni prostor mnogo govori o osobnosti i načinu života osobe koja u njemu biva.

Promatrajući namještaj i predmete zapravo se promatra dizajn koji ih opisuje. Dizajn time postaje način izražavanja pojedinca, pri čemu je „stil predmeta vjerojatno jednako važan kao i njegova svrha“ (Noblet, 1999). Kroz povijest su se formirali različiti vremenski periodi, čija su obilježja utjecala na oblikovanje proizvoda koji su se prenosili i razvijali iz stoljeća u stoljeće. Time se razvijao i dizajn koji je u uskoj vezi s predmetima koji su dio kulturnog naslijeđa. Iako se kao pojam pojavio u prvoj polovici 20. stoljeća, dizajn je oduvijek prisutan i prati oblikovanje proizvoda prilagođenih načinu života i potrebama korisnika, što je bila svrha izrade naslijeđenih predmeta.

Diplomski rad obuhvaća pregled razvoja dizajna i oblikovanja proizvoda od drva tijekom 19. stoljeća, ali i ranije, pa sve do danas. U prvom dijelu dan je pregled tradicionalnih proizvoda od drva koji su dio kulturnog naslijeđa s područja Republike Hrvatske i Republike Slovenije, pri čemu je veći naglasak na tradiciji i baštini ruralnih područja te je napravljen osvrt na njihov utjecaj prilikom oblikovanja suvremenih proizvoda. Temeljem analize okruženja i provedenog istraživanja po navedenim poligonima nastala su idejna rješenja te je razvijen i razrađen novi program suvremenog namještaja za blagovanje. Novi program namještaja inspiraciju pronalazi u baštini Republike Hrvatske te tradicionalnim funkcionalnim i estetskim elementima koji su se nekoć upotrebljavali.

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Vrijednost ostavštine kulturnog nasljeđa je u tome što se predmeti kao takvi više ne proizvode, nego se razvijaju zajedno s tehnologijom i mogućnostima koje njen razvoj pruža, čime sve staro postaje „zastarjelo“. Čovjek prije svega teži za promjenama, za novim i neviđenim, no, kako novo i inovativno u suvremenosti dolazi velikom brzinom, počeo se udaljavati od tradicije i onoga što mu je ostavljeno.

Suvremeni način života je mnogo ubrzaniji nego što je nekada bio. Moglo bi se reći da ga čovjek modernog doba shvaća olako, kao nešto trenutačno i prolazno zbog čega se zadovoljava namještajem i predmetima kraćeg uporabnog vijeka. Time upada u relativno dinamičnu i brzu kolotečinu u kojoj se ne posvećuje dovoljno vremena i pažnje za oblikovanje proizvoda koji će se koristiti i prenositi iz generacije u generaciju.

Očuvanje tradicije i baštine postaje trajan problem koji se proteže kroz moderno doba. Cilj diplomskog rada je istražiti proizvode od drva koji su bili osnova načina života, temelj razvoja i koji u simboličkom smislu obilježavaju identitet naroda. Kako prošlost ne bi tonula u zaborav, a sadašnjost gubila neiscrpan izvor ideja, povezivanjem elemenata suvremenog načina života i tradicionalne baštine, oblikovani su proizvodi koji svojim dizajnom, ponajviše oblikom i funkcijama, pričaju priču o dva različita stoljeća.

3. VAŽNOST POSTOJANJA I OČUVANJA TRADICIJE I BAŠTINE

Tradicija i baština čine važan aspekt cijelog čovječanstva i bitno utječu na identitet svakog pojedinca.

3.1. Pojmovi tradicija i baština

Kao što sve ima početak, tako je tradicija započela baštinom. Pojam **baština** odnosi se na „*imanje koje je naslijeđeno iz prošlosti*“¹ te se ponekad naziva još *očevina* ili *djedovina*. Život na seoskom imanju potkraj 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća odvijao se unutar užih ili širih obitelji. Životni prostor bio je skroman, oblikovan tako da bude funkcionalan i praktičan, čiji su članovi bili različitih dobnih i spolnih skupina. Osim što su međusobno bili povezani krvnim srodstvom, zajedničkim stanovanjem i blagdanskim životom, povezivao ih je rad i privređivanje koji su za opstanak takve obiteljske zajednice bili vrlo važni. Obiteljske su zajednice sa susjedima i rođacima bile u kooperativnom odnosu te su zajedno prenašale kulturu življenja s naraštaja na naraštaj (Muraj, 2001). Skup društvenih okolnosti kroz koje su obiteljske zajednice prolazile, kao i vrijednosti koje su opisivale njihov način života, danas opisuje pojam **tradicija**. Tradicija je trajno prelijevanje iskustva jednog naraštaja u iskustvo idućih naraštaja, u sklopu jedne zasebne kulture. Ona je linija mišljenja, osjećaja i iskustva koju dijeli određena društvena skupina, kao i djelovanje svakog pojedinca (Muraj, 2012).

3.2. Kulturno naslijeđe

Kulturno naslijeđe podrazumijeva sve ono što je bilo značajno u životima predaka, a to su **materijalna i nematerijalna baština** (Cifrić, 2014). Njih su ostavile prethodne generacije, u nadi da će se nešto što je desetljećima stvarano očuvati i pamtiti. Materijalnu baštinu čine predmeti ostavljeni u naslijeđe, što su u ovom slučaju proizvodi od drva, odnosno namještaj i predmeti. Nematerijalnu baštinu čine znanja i vještine potrebne za izradu spomenutih predmeta.

---

¹ Wikipedija, Baština, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Ba%C5%A1tina> (7. 6. 2016.)

Materijalna baština se zbog svoje iznimne vrijednosti koju čine jedinstvenost i neponovljivost skuplja, restaurira i čuva u muzejima i depoima nadležnih ustanova, ili ostaje u privatnom vlasništvu obitelji koje su je naslijedile. Nematerijalna baština se čuva u glavama i rukama tradicijskih obrtnika te živi onoliko koliko žive oni koji se njome koriste (Paškvan, 2007). Materijalna baština je nepromjenjivog, dok je nematerijalna baština promjenjivog karaktera, što bi značilo da o povezanosti predmeta i vještine izrade bitno ovisi njihovo očuvanje. Promjenjivost koja karakterizira nematerijalnu baštinu odnosi se na vještinu izrade koja se kroz povijest neprestano mijenjala prilagođavajući se tehnološkom razvoju i načinu života. Uspoređujući tradicionalne predmete iz istog kraja, ali različitih godina, mogu se uočiti razlike u ornamentima, oblicima i formi te namjeni, unatoč jednakom načinu izrade. Kako bi se očuvale tradicija te materijalna i nematerijalna baština, bitno je uključiti ljude koji još uvijek posjeduju znanje i vještine, ali i koristiti kulturno naslijeđe kao inspiraciju za oblikovanje novih suvremenih proizvoda.

4. METODE RADA I POLIGONI ISTRAŽIVANJA

Provedeno istraživanje obuhvatilo je nekoliko metoda rada i dva poligona istraživanja, kako bi se dobila što jasnija predodžba o načinu života i običajima ljudi u razdoblju od 19. do sredine 20. stoljeća (prema Lapaine, 1993). Na temelju prikupljene dokumentacije, stvorena je osnova za oblikovanje suvremenih proizvoda temeljenih na elementima kulturnog naslijeđa.

4.1. Poligoni istraživanja

Istraživanje je bilo terenskog karaktera, a provodilo se u dvije države – Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji. Posjećena su četiri muzeja koja obuhvaćaju materijalnu i nematerijalnu baštinu hrvatskog i slovenskog područja. U Republici Hrvatskoj je posjećen Etnografski muzej i Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu, dok su u Republici Sloveniji posjećeni Slovenski etnografski muzej u Ljubljani i Belokranjski muzej u Metlici.

4.1.1. Muzeji Republike Hrvatske

a. Etnografski muzej, Zagreb

U Etnografskom muzeju u Zagrebu posjećen je stalni postav koji obuhvaća narodnu nošnju te namještaj i predmete iz 19. i početka 20. stoljeća. Kroz postav je interpretiran ambijent uobičajenog seoskog doma u kojem se nalaze blagovaonički stol, klupe, tronošci i stolci, škrinje i vitrine, predmeti koji su bili dio svakodnevnih radnji te predmeti za održavanje higijene.

b. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

U Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu posjećen je dio stalnog postava u kojem su izloženi predmeti, koji u kronološkom slijedu prikazuju stilska razdoblja u rasponu od gotike do *art décoa*. Predmeti svojom raznolikošću stvaraju sliku pojedinih razdoblja i opisuju visoku razinu kulture na ovim prostorima.

4.1.2. Muzeji Republike Slovenije

a. Slovenski etnografski muzej, Ljubljana

U Slovenskom etnografskom muzeju u Ljubljani posjećen je stalni postav pod nazivom „Između prirode i kulture“ (slo. *Med naravo in Kulturo*). Kroz postav je prikazan čovjek koji kao dio prirode i civilizirano biće oblikuje i stvara predmete – njima si olakšava životnu svakodnevicu, ali i osigurava opstanak. Priča započinje namještajem i predmetima karakterističnim za slovensko područje, uz koje su kroz izložene radne alate i pribor prikazani njihovi načini izrade. Prikazani su i predmeti kojima su se služili tijekom lova, ribarenja, obrade i pripreme hrane te alati i pribor zanatskih poslova kao što su keramika, izrada pletenih košara, satova i obuće te kovanja. Osim predmeta kojima se na vizualan način prikazuje nematerijalna baština, odnosno znanje i vještine izrade proizvoda, prikazani su njihovi stavovi zabilježeni kroz narodnu umjetnost na oslikanim košnicama za pčele, slikama na staklu, narodnim nošnjama i glazbenim instrumentima te uobičajenim zavjetnim darovima i religijskim ukrasima.

b. Belokranjski muzej, Metlika

U Belokranjskom muzeju u Metlici, prikazan je način života ljudi od prapovijesti do sredine 20. stoljeća. Istraživanje je bilo usmjereno na predmete i život ljudi od kraja 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća. Kroz postav su prikazani namještaj i predmeti kojima su bili opremljeni domovi te zanatske i uslužne radnje poput stolarske radnje, ljekarne i gostionice.

4.2. Metode istraživanja

Istraživanje je provedeno u dva dijela kroz koja je korišteno nekoliko metoda rada. Prvi dio istraživanja je obuhvatio promatranje tradicionalnog namještaja i predmeta, fotografsku dokumentaciju, prikupljanje literature i informacija uz razgovor s voditeljima muzeja te njihovu analizu. Drugi dio istraživanja odnosio se na uočavanje sličnosti između načina života nekada i danas. Na temelju potreba koje su proizašle iz načina života, a odrazile se na oblikovanju namještaja, stvorena je osnova za oblikovanje suvremenih proizvoda.

5. ANALIZA OKRUŽENJA PROIZVODA I POTREBA

Proučavajući način života u razdoblju od 19. do sredine 20. stoljeća na području Republike Hrvatske i Republike Slovenije, mogu se uočiti sličnosti između dva naroda i kultura. Obje države imaju primorsko i kontinentalno područje, stoga se sličnosti očituju kroz način života ovisno o određenoj regiji.

Slika 1. Seosko domaćinstvo, Badovinci, Žumberak, 1927. godina

Izvor: Muraj, 2001.

Ljudi su način života prilagođavali područjima prebivališta koja definiraju različiti klimatski uvjeti, geografski položaj, blizina rijeka i mora te slični faktori. Ovisno o geografskom položaju regija, dostupan materijal nije bio jednak u svim područjima, a o njemu je ovisila i vrsta djelatnosti kojima su se ljudi bavili. U primorskim krajevima koristio se pretežno kamen, a ljudi su se bavili morskim ribolovstvom i maslinarstvom, dok se u kontinentalnim dijelovima pretežno upotrebljavalo drvo, a ljudi su se bavili poljodjelstvom, riječnim ribolovstvom i lovstvom. Djelatnosti poput vinogradarstva kojima su se bavili ljudi oba kraja, razlikovala su se po vrsti sorte i uzgajale su se one koje bolje uspijevaju. Važan utjecaj regije imao je na znanje i vještine koje su ljudi posjedovali. Sve što je stvarano u tom razdoblju proizašlo je iz zajedničkog rada određenih regionalnih skupina ljudi koji su međusobno prenosili znanje s naraštaja na naraštaj. Prema

tome, način gradnje, kao i izrada pokućstva i predmeta razlikuju se od područja do područja.

Seosko domaćinstvo (slika 1) činile su stambena zgrada, kuća i svi ostali gospodarski objekti u njenoj blizini. Namjenu i podjelu prostora određivale su gospodarske potrebe te veličina i mogućnosti obiteljske zajednice. Stambena zgrada ili kuća predstavljala je izdvojeni prostor, pod čijim krovom su ljudi nalazili *fizičko sklonište* i *psihičko pribježište* (Muraj, 2001). Unutar kućnih zidova odvijao se obiteljski život, ostvarivala društvena komunikacija i obavljale najosnovnije životne funkcije – prehranjivanje, spavanje i održavanje higijene. Obiteljski život se sve do prve polovine 20. stoljeća odvijao u zadružnim obiteljskim skupinama patrijarhalnog ustroja, u kojima je živjelo nekoliko obitelji i naraštaja (Antoš, 1998). Unutar takvog okruženja obavljali su se razni gospodarski poslovi i djelatnosti, prenosila su se tehnička i umjetnička znanja i vještine te tradicionalni običaji s naraštaja na naraštaj.

Iako se stambene zgrade razlikuju od regije do regije u načinu gradnje i korištenju dostupnog materijala, neovisno o regiji, pretežno su sve bile skromne. Uglavnom su to bile prizemnice ili katnice, čiji su stambeni prostor činile jedna ili dvije prostorije. U glavnoj prostoriji s ognjištem se pripremala hrana i boravilo danju, dok se u negrijanoj prostoriji spavalo noću.

Pokućstvo je zbog oskudnog prostora bilo svrhovito i funkcionalno, pri čemu se pažnja pridavala uporabnoj vrijednosti koja je proizlazila iz potreba i načina života. Veliki dio kućnog inventara bili su predmeti svakidašnje uporabe, izrađeni od drva pronađenog u prirodi. Oblici su uglavnom zadržavali prirodne oblike materijala, u rasponu od najjednostavnijih kao što su dubena korita, zdjele i žlice, do predmeta složenije izrade poput *pokućstva*. Pokućstvo ili *pohištvo*² bilo je sve što se nalazilo u seoskoj kući (Antoš, 2001). Najčešće korišten materijal bilo je masivno drvo hrastovine (lat. *Quercus robur*), orahovine (lat. *Juglans regia*) i jasenovine (lat. *Fraxinus angustifolia*). Osim primarnog oblikovanja, predmeti su izrađivani tehnikama poput tesanja, piljenja, savijanja i tokarenja. Najčešće su ih izrađivali

---

² *Pohištvo* je pojam za pokućstvo korišten na prostorima sjeverne Hrvatske, dok u slovenskom jeziku znači *namještaj*.

seoski obrtnici po narudžbi. Pokućstvo je često bilo ukrašavano, u čemu su se isticali pastiri, ali i nadareni pojedinci. Osobito su se ukrašavale crtorezom (zarezivanjem nožem ili nekim drugim oštrim predmetom), rovašenjem (duborezom), izrezivanjem (na proboj), opaljivanjem i bojanjem, pri čemu se svaki dodatni ukras posebno naplaćivao, zbog čega je količina ukrasa često iskazivala imovinsku moć naručitelja (Antoš, 2001). Tradicionalan namještaj i predmeti razlikovali se u oblikovanju i konstrukcijama ovisno o društvenom sloju naroda u kojima su nastajali te se očituje kroz socijalne i ekonomske prilike.

5.1. Tradicionalni drveni proizvodi na području Republike Hrvatske

Tradicionalne drvene proizvode činili su namještaj i predmeti koji su bili dio inventara seoskih i gradskih domaćinstava. Namještaj koji je istražen kao osnova za oblikovanje suvremenih proizvoda, obuhvatio je najosnovnije skupine namještaja za pohranu i odlaganje, sjedenje i spavanje te običaje vezane uz njih koji im daju posebno značenje.

5.1.1. Škrinje

Škrinje su najstariji predmet seoskog inventara, iz čijeg su se osnovnog oblika razvile današnje komode i ormari. Iako su imale univerzalnu namjenu, najčešće su služile za spremanje odjeće, *posoblja*³ i dragocjenih predmeta poput nakita.

Slika 2. Mediteranski tip škrinje, Lumbarda, otok Korčula

Izvor: Antoš, 1998.

³ Posoblje u inventaru seoske kuće obuhvaća proizvode domaće tekstilne izrade: platnene stolnjake, plahte, jastučnice, vunene pokrivače, prostirke i ćilime (Eckhel, 2001).

Prema obliku poklopca razlikuju se škrinje mediteranskog (slika 2) i panonskog tipa (slika 3). Škrinje mediteranskog tipa s područja primorske Hrvatske, imale su ravni poklopac na kojem se moglo sjediti i spavati. Nogari su bili niski i stilizirani, u obliku ležećih lavljih šapa, dok su prednje stranice bile bogato ukrašavane. Tom tipu pripadaju škrinje gorskog područja Hrvatske, iako su skromnije ukrašene i s ravnim nogama.

Slika 3. Panonski tip škrinje, Retkovci, Slavonija

Izvor: Antoš, 1998.

Panonski tip škrinje *kobilaš* imao je sedlasti poklopac na čijim su uglovima bili istaknuti *rogovi*, a ukrašavali su ga jednostavniji geometrijski ornamenti. Tijekom 18. i 19. stoljeća, škrinje su bile neizostavni dio mladenkine opreme, u kojoj je ona prenosila tekstil i svoje ruho u novi dom. One su bile statusni simbol obitelji jer su one imućnije raspolagale većim brojem škrinja koje su bile raskošnije ukrašene. Najčešće su to bili rezbareni i oslikani motivi cvijeća, lišća, ptica, kuća i hramova te geometrijski ornamenti. Poneke škrinje imaju oslikanu unutrašnjost poklopca, s prostorom u sredini gdje se nalazilo ogledalo.

5.1.2. Komode, kredenci i ormarići

Škrinje s vremenom nisu bile dovoljne za spremanje kućnih potrepština, zbog čega se početkom 20. stoljeća, prema uzoru na gradski namještaj pojavljuju komode, nazivane *ladice* i *ladičari*. Na prednjoj strani su imale tri ili četiri ladice koje

su u nekim područjima bile oslikavane (slika 4), dok su u primorskom području ponekad umjesto ladica bila izrađena masivna drvena vrata (slika 5). Bez obzira jesu li komode imale ladice ili vrata, redovito su imale ugrađene brave za zaključavanje, koje su ujedno imale ukrasnu funkciju.

Slika 4. Komoda s ladicama, Branjin vrh, Baranja
Izvor: Antoš, 1998.

Slika 5. Komoda s masivnim vratima, Otok, Slavonija
Izvor: Antoš, 1998.

U nizinskom području se pojavio *kredenac*, odnosno vitrina složena iz dva dijela – donjeg ladičara i gornjeg staklenjaka (slika 6). Kredenac je došao s napretkom stolarstva te je bio prvi luksuzni predmet s namjenom da prezentira posuđe i tekstil.

Slika 6. Kredenac u spavaćoj sobi, okolica Slavonskog Broda, Slavonija
Izvor: Antoš, 1998.

Zidni ormarići su se pojavili tijekom 19. i početkom 20. stoljeća, a nalazili su se u kuhinji. Najčešće su bili jednostavnije izrade, dok su poneki imali dodanu policu. Služili su za spremanje vrijednosti poput soli, šećera, ulja i petroleja te molitvenika, krunice i lijekova, zbog čega su uvijek imali bravu i bili zaključani.

Slika 7. Kredenac, nacrt: V. Kovačić, Beč, 1910.
Izvor: Muzej za umjetnost i obrt Zagreb. Fotografija: Brdar Mustapić, 2003.

U gradovima se pojavljuje namještaj s vidljivim utjecajima karakterističnih strujanja u srednjoeuropskoj arhitekturi i primijenjenim umjetnostima tog razdoblja. Na slici 7 prikazan je kredenac napravljen prema nacrtu Viktora Kovačića na kojem se vidi utjecaj bidermajerskih elemenata (primjer: crni stupići). S obzirom da je namještaj stvaran sa svrhu, pri čemu je bila bitna funkcionalnost, kredenac ispod mramorne ploče ima dodatnu izvlačnu ploču kojom se dobiva veća radna ploha.

5.1.3. Ormari

Ormari su tijekom vremena preuzeli funkciju škrinja. U panonskom dijelu Hrvatske pojavili su se dvadesetih i tridesetih godina 20. stoljeća, dok su se u primorskom dijelu koristili od sredine 19. stoljeća. Odjeća se u ormare nije slagala kao u škrinje nego se vješala, a ostali tekstil bio je posložen na najčešće tri police smještene unutar njega. Prvi su tipovi ormara bili jednokrilni i osim što su služili za spremanje, na unutrašnjoj strani vrata pismene su vlasnice bilježile važne datume poput datuma rođenja svoje djece (slika 8).

Slika 8. Jednokrilni ormar, Zagorje
Izvor: Antoš, 1998.

Slika 9. Dvokrilni ormar s ladicom, Moslavina
Izvor: Antoš, 1998

Dvokrilni ormari su ušli u uporabu nešto kasnije, pod utjecajem predmeta iz gradova (slika 9). Takvi ormari su često imali jednu ili dvije ladice u donjem dijelu, a izrađivali su se iz orahovine ili hrastovine.

Još jedan primjer dvokrilnih ormara je na slici 10, kojeg je izradio stolar D. Turković iz masivnog drva hrastovine prema nacrtima arhitekta Hermana Bollé-a. Ormar je dio garniture koja se još sastoji od psihe, noćnog ormarića, tri stolice, karniše, klupe (slika 16) i kreveta te ogledala.

Slika 10. Ormar, nacrt: Herman Bollé, 1986.

Izvor: Muzej za umjetnost i obrt Zagreb. Inv. broj: MUO 11545/1

5.1.4. Tronošci

Tronošci ili tronožni stolčići bili su najjednostavniji dio namještaja za sjedenje, koji su izrađivali muškarcima za potrebe svoje obitelji (slika 11). Uvijek su bili drveni s tokarenim nogama, različitih oblika (trokut, četverokut, kružni) i podložni

modifikacijama kako bi bili što ugodniji za sjedenje. Tronošci su bili tipični u dinarskim krajevima, gdje su žene i djeca sjedili na njima oko ognjišta, a koriste se i danas. U primorskim krajevima su osim ženama i djeci služili odraslima prilikom obavljanja pojedinih poslova.

Slika 11. Tronošci oko niskog stola, Trilj, Dalmatinsko zaleđe
Izvor: Antoš, 1998.

5.1.5. Stolice

Stolice su se razvile iz tronošca, tako da je njegovom osnovnom obliku dodan naslon. Izrađivali su ih po narudžbi seoski obrtnici i smatrane su počasnim dijelom namještaja na kojem je sjedio samo gospodar kuće. U gorskom području Hrvatske tipična vrsta stolice je bila *katriga*, vrlo jednostavne letvičaste konstrukcije (slika 13). Stolice u središnjem i nizinskom području Hrvatske su najčešće imale naslone s urezanim motivima srca te oblike slova T ili V, koji su služili za lakše prihvaćanje i prenošenje (slika 12).

Slika 12. Stolac, Podravina
Izvor: Antoš, 1998.

Slika 13. Stolac – katriga, Listeši drniš
Izvor: Antoš, 1998

5.1.6. Klupe

Za stolom se tijekom 19. stoljeća na području središnje i nizinske Hrvatske sjedilo na klupama. Često su uza zid bile spojene dvije klupe u obliku slova „L“. Prve klupe su bile prenosive, ali bez naslona i s nogama u obliku slova „X“. Bile su vrlo jednostavne konstrukcije, koju je činila dugačka daska položena na dvije šire ili četiri uže noge (slika 14).

Slika 14. Prikaz unutrašnjosti seoskog doma, Draganički Mrzljaki, okolica Karlovca, 1921.
Izvor: Muraj, 2001.

Potkraj stoljeća pojavila se klupa *obrtač* s ravnim nogama i pomičnim naslonom (slika 15). Postavljale su se uz krevet jer se *obrtnjem*, tj. okretanjem naslona dobivala dodatna površina za spavanje.

Slika 15. Klupa s pomičnim naslonom - obrtač, Slavonija

Izvor: Antoš, 1998.

Postojale su i manje sklopive klupe *šamlice*, koje bi žene pod rukom nosile u crkvu i sjedile na njima za vrijeme misnog slavlja. Klupe u primorskom području su imale naslone i sanduk u donjem dijelu, koji je služio za spremanje stvari, a osobito žita, brašna i smokava.

Slika 16. Klupa, nacrt: Herman Bollé, 1986.

Izvor: Muzej za umjetnost i obrt Zagreb. Inv. broj: MUO 11545/10

5.1.7. Stolovi

Stol je od 19. stoljeća imao svoje mjesto kraj ognjišta, iako se njegova konstrukcija najkasnije počela razvijati. Bio je složen iz jednodijelne hrastove daske, postavljene na noge spojene u obliku slova „X“ (slika 17). Takvoj konstrukciji se s vremenom ispod ploče stola dodala ladica s bravom, koja je najčešće služila za pohranu pribora za jelo.

Slika 17. Stol s ladicom i nogama u obliku slova "X", Drnje, Podravina
Izvor: Antoš, 1998.

Za stolom su objedovali samo muški članovi obitelji, od kojih je svatko imao svoje određeno mjesto. Djeca su objedovala za nižim stolom, koji se u gorskom i nekim dijelovima nizinskog područja naziva *sinija* te ima kružnu ploču. Takav stol se postavljao samo za vrijeme jela, dok je inače bio obješen na zidu.

Slika 18. Stol s nogama u obliku slova "H", Gornja Letina, Posavina
Izvor: Antoš, 1998.

Drugačiji raspored u prostoru dolazi s raspadanjem zadružnih obitelji, kada se stol pod građanskim utjecajem počinje smještati na sredinu sobe. Mijenja se i konstrukcija stola, koji su sada manji, s četiri noge spojene u obliku slova „H“ (slika 18). Stol kojeg okružuju stolice pojavljuju se tek sredinom 20. stoljeća (slika 19).

Slika 19. Soba u stanu tiskara i nakladnika Ignjata Granitza, Herman Bollé, oko 1910.

Izvor: Brdar Mustapić, Muzej za umjetnost i obrt Zagreb

Konzolni stol na slici 20, iako potječe iz Austrije, odraz je tradicionalne funkcionalnosti koja se očituje u njegovoj transformaciji. Na stražnjoj strani stola nalazi se skrivena ladica s učvršćenom nogom, čijim se pomicanjem dobiva čvrsti oslonac. Ploča stola se otklapanjem rastvara u okrugli oblik, dok se još jednim preklapanjem ploče dobiva igraći stol.

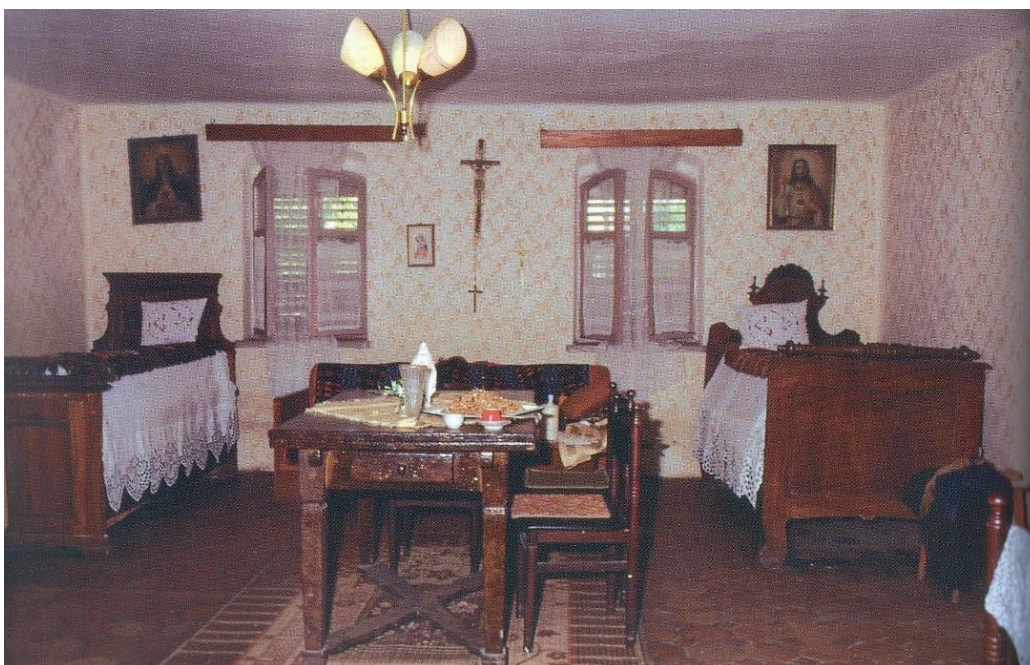

Slika 20. Konzolni stol, Austrija, oko 1800.

Izvor: Brdar Mustapić, Muzej za umjetnost i obrt Zagreb. Inv. broj: MUO 2534

5.1.8. Kreveti

Kreveti ili *postelje* se u seoskim kućama pojavljuju krajem 18. i početkom 19. stoljeća (slika 21). Osim što su služili za spavanje, bili su dio pokućstva sa značajnom ulogom u životu ljudi – žene su u krevetima rađale i ljudi su u njima umirali.

Slika 21. Spavaća soba i njeno okruženje, Vinkovci, Slavonija

Izvor: Antoš, 1998.

U siromašnijim kućama primorskog i gorskog područja su bili jednostavnije konstrukcije, sastavljeni od nekoliko dasaka položenih na drvene nogare. Obično su bili namijenjeni za jednu osobu, dok se bračni kreveti šire stolarske izvedbe javljaju u primorskom području od 19. stoljeća. U nizinskom području su se kreveti razlikovali po oblicima i ukrasima uzglavlja. Na uzglavljima je često bila upisana godina izrade i bila oslikavana cvjetnim motivima, dok su na nožištu kreveta bili motivi patkica koje simboliziraju plodnost. Postelje su bile dio mladenkinog miraza koje je donosila u novi dom uz škrinju, dok je u primorskom području mladoženja bio obavezan kupiti krevet.

5.2. Tradicionalni drveni proizvodi na području Republike Slovenije

Kroz istraživanje pokućstva na području Republike Slovenije, uočeno je mnogo sličnosti s hrvatskom kulturom, običajima i oblikovanjem namještaja (prema Rogelj, 2008). Načini izrade i ukrašavanja su uglavnom slični, jer je namještaj prije svega stvoren za potrebe korisnika. Oblikovanje je stoga bilo usmjereno na svrhovitost i uporabnu vrijednost, dok su estetska obilježja većinom bila simbol imućnosti vlasnika – primjerice svadbene škrinje koje su puno govorile o socijalnom statusu mladenkine obitelji (prema Sedej, 1985).

5.2.1. Namještaj za sjedenje i blagovanje

U 18. stoljeću stolci su bili dio pokućstva samo u nekim seoskim domovima, gdje su imali veliki značaj, što u plemićkom i građanskom okruženju nije bio slučaj. Češća pojava na selu su postali u 19. stoljeću, kada je svaki ukućan imao svoj stolac. Do tada su najčešće bile korištene klupe, dok je stolac bio časno i važno sjedalo za gospodara domaćinstva i goste. Na slici 22 prikazana je klupa složena u oblik slova „L“, što je zapaženo i na hrvatskom području (slika 14).

Slika 22. Stol i klupa spojena u obliku slova „L“

Izvor: Belokranjski muzej Metlika. Fotografija: Kovačević, 2016.

Još na početku 20. stoljeća stolac je bio namijenjen samo gostima. U gradovima među radničkim obiteljima se simbolična vrijednost stolice počela smanjivati završetkom prvog svjetskog rata, dok se na selu to dogodilo krajem drugog svjetskog rata, a negdje čak i sedamdesetih godina 20. stoljeća. Stolice su zbog simbolične vrijednosti često bile ukrašavane rezbarijom, intarzijama, glodanjem pojedinih dijelova ili rjeđe oslikane (slike 23 i 24).

Slika 23. Stolice - razni oblici naslona

Izvor: Slovenski etnografski muzej Ljubljana. Fotografija: Kovačević, 2016.

Slika 24. Konstrukcija i način spajanja elemenata stolice

Izvor: Belokranjski muzej Metlika. Fotografija: Kovačević, 2016.

Od 18. stoljeća su se za pohranu pribora za jelo upotrebljavale ladice, smještene ispod ploče stola u okvirnici. One su poznate kao dva tipa – jedan tip je pravokutnog oblika iz letvica, daščica ili u obliku prikraćenog cilindričnog oblika iz prepletenih šiba ili žice, dok drugi tip ladica nije bio ukrašen.

5.2.2. Škrinje

Škrinje su na cijelom slovenskom području, jednako kao i hrvatskom, od srednjeg vijeka do 19. stoljeća bile najstariji i najčešći komad namještaja za pohranjivanje (slika 25). Služile su za pohranu odjeće, dragocjenih predmeta, važnih dokumenata i hrane. Sličnosti sa škrinjama s hrvatskog područja mogu se uočiti na poklopcima – bili su ravni ili sedlastog oblika.

Slika 25. Škrinja s ravnim poklopcem, okolica Kamnika, Gorenjska pokrajina
Izvor: Slovenski etnografski muzej Ljubljana. Fotografija: Kovačević, 2016.

Rezbarene škrinje su bile tipične za Primorsku, Gorenjsku i Notranjsku pokrajinu, dok su drugdje bila rjeđa pojava. Škrinje s intarzijama su najviše raširene na području Gorenjske, Štajerske i Dolenjske pokrajine, a oslikane škrinje su posebno bile prisutne na području Koruške, zapadne Štajerske, Dolenjske, središnje Slovenije i sjeverne Primorske pokrajine.

Slika 26. Škrinja sedlastog poklopca za pohranu brašna
Izvor: Belokranjski muzej Metlika. Fotografija: Kovačević, 2016.

Škrinje su bile dio miraza kojeg je mladenka donosila u novi dom, što je bio jednaki običaj i na hrvatskom području. Takve škrinje su se zvale svadbene škrinje i bile su ukrašene, dok se škrinje za pohranu hrane uglavnom nisu ukrašavale (slika 26).

5.2.3. Ormari i ormarići

Sve potrebno za život je trebalo nekamo pohraniti: hranu, posuđe, odjeću, na selu poljske usjeve i alate, a do uvođenja vodovoda pohranjivala se i voda. Škrinju je u gradskom okruženju u 17. stoljeću počeo zamjenjivati ormar, koji se na selu pojavio tek u drugoj polovici 19. stoljeća (slika 27).

Posuđe se pohranjivalo na policama i u zidnim otvorenim ormarićima koji su se nalazili iznad nape ognjišta (slika 28). Kuhinjski pribor i niže posude su bili obješeni na zidne vješalice, dok se pribor za jelo spremao u *žličnike* ili ladice stolova. Voda se pohranjivala u *škafove* ili drvena korita. Za određene vrste hrane postojale su posebne posude – posuda za mast i loj *deže*, kamenite posude za ulje te drvene posude za kiselu repu i zelje *kadi*. Poljski pribor i alati pohranjivali su se u podrumima i gospodarskim zgradama.

Slika 27. Ormar, 19. stoljeće

Izvor: Slovenski etnografski muzej Ljubljana.

Fotografija: Kovačević, 2016.

Slika 28. Zidne otvorene police

Izvor: Belokranjski muzej Metlika. Fotografija:

Kovačević, 2016.

5.2.4. Kreveti

Problemi s prostorom za spavanje bili su prisutni na selu do šezdesetih godina 20. stoljeća, pa i dalje, a rješavali su se na različite načine. Krevet su imali gospodar kuće i njegova supruga, dok su drugi članovi obitelji spavali po cijelom domaćinstvu – u hodniku, potkrovlju, na tlu, klupama, stolu, prostoru od peći, na sijenu u staji osobito ljeto, ali i zimi. Krevet je imao poseban značaj, iako ga tijekom dana nisu upotrebljavali i bio je strogo posložen.

Slika 29. Oslikano uzglavlje kreveta

Izvor: Slovenski etnografski muzej Ljubljana. Fotografija: Kovačević, 2016.

Uzglavlje kreveta nije bilo značajno ukrašeno rezbarenjem ili nekim drugim tehnikama, kao što su to bile stolice. Bila su samo obojana ili češće oslikana (slika 29). Ponekada su se oslikavali bočni elementi okvirnice kreveta, koja su češće od uzglavlja bila ukrašena rezbarijama. Novorođenčad je, kao i na hrvatskom području, spavalo u drvenim koritima, posudama ili kolijevkama. Kada bi porasla, spavali bi u krevetu s roditeljima ili bi se u kolijevkama smještala ispod kreveta, koji su zbog toga bili više visine.

5.3. Suvremenost i kreativna primjena tradicije

Povijest nastaje svakom prošlom minutom, jer ono stvoreno postaje dio nje. Kulturno naslijeđe je temelj stvaranja novih proizvoda, čiji se funkcionalni zahtjevi prilagođavaju suvremenom načinu života, novim materijalima i tehnologijama te novim oblikovnim spoznajama. Razdoblje do druge polovice 19. stoljeća prate umjetnički stilovi, koji svojim nazivom i karakteristikama obilježavaju vremenske periode i daju im određenu prepoznatljivost. Namještaj stvoren tijekom tog razdoblja naziva se *stilski*, a nasljeđuje ga namještaj predodređen za industrijsku proizvodnju koji se pojavio s razvojem tehnologije i strojeva. Takav industrijski namještaj naziva se *moderni*, čiji su oblici i tehnike izrade osnova za *suvremeni* namještaj koji obilježava 21. stoljeće.

S industrijskim namještajem pojavio se pojam *dizajn*, koji kao dio umjetnosti i kreativna disciplina obuhvaća proces od „*oblikovanja proizvoda, konstrukcije i projektiranja do svakog intelektualnog osmišljavanja ideje u svrhu rješenja nekog problema*“ (Lapaine, 1994). Predmete industrijskog dizajna prije svega prati funkcionalnost, koju zatim slijedi oblik. Uslijed ubrzanog napretka tehnologije i mogućnosti razvoja oblika, nastali oblici su često bili primjer sukoba modernog i tradicionalnog. S jedne strane se gradilo „*u duhu romantične, konzervativne, narodne, iskonske, neiskvarene tradicije*“, dok se s druge strane promovirao „*univerzalistički model odbacivanja prošlosti, njezinih oblika, s vjerom u napredak znanosti te novih otkrića i oblika*“ (Pleština, 1996). Na temelju toga se javio modernizam, u dvadesetim godinama 20. stoljeća, kojim se smatralo da treba živjeti i stvarati u duhu svog doba, dok se s druge strane okretalo domaćem, lokalnom i autohtonom.

Kulturne i prostorne promjene koje su uslijedile nakon Drugog svjetskog rata, potisnule su važnost sela i običaja. Unatoč tome, sačuvana baština se do danas koristi kao inspiracija za stvaranje novih proizvoda koji nastaju razvijanjem starih. Pri tom je važno razumjeti svrhovitost i potrebu *starih* proizvoda u kojima se nalazi inspiracija, jednako kao i prilagoditi novi proizvod suvremenoj kulturi i društvenom okruženju.

5.4. Elementi tradicije i baštine na postojećim suvremenim proizvodima

Prikupljanjem i analizom indeksa dizajna istraženi su oblici, konstrukcijski spojevi i funkcionalna rješenja kojima je poboljšana svrhovitost namještaja. Čovjek je vizualno biće koje će prije svega privući izgled određenog predmeta. Prilikom oblikovanja proizvoda bitno je uzeti u obzir tu činjenicu i voditi se time da funkcionalnost bude popraćena oblikom i vizualnim identitetom, kako bi privukla pozornost budućeg potencijalnog korisnika.

Mnogi dizajneri namještaja pronalaze inspiraciju u kulturnom naslijeđu vlastitih zemalja – konstrukcijskim spojevima namještaja, funkcionalnim elementima, uzorcima s tkanina i slično. Prvi komadi namještaja bili su jednostavne konstrukcije i prirodnih oblika zbog grubo i površno obrađenog materijala nađenog u prirodi. Upotrebljavalo se uglavnom drvo koje se obrađivalo ručno napravljenim alatima.

Slika 30. Primjer 1 – Salih Teskeredžić: Stol „Tesa“

Izvor: <http://www.artisan.ba>

Tehnologija i strojevi svakodnevno napreduju, stoga su danas beskrajne mogućnosti izrade i realizacije ideja. Posebnu pažnju privlače CNC strojevi (eng. Computer Numerical Control) koji rade na principu automatizacije po unaprijed postavljenom i određenom programu (Domljan i sur., 2006). Primjer proizvoda izrađenog CNC strojem je stol na slici 30, čija konstrukcija izgleda kao jedinstvena cjelina. Kod tradicionalne obrade prirodni oblici su se dobivali slučajno uslijed

nedostatka mogućnosti, dok se danas prirodni i organski oblici imitiraju strojnom obradom.

Slika 31. Primjer 2 – Salih Teskeredžić: Stol „Wave“

Izvor: <http://www.rukotvorine.com/>

Dizajner Salih Teskeredžić je, inspiriran tradicionalnim bosanskim namještajem, pretočio tradicionalno umijeće u jedinstven i autentičan proizvod modernog dizajna. Proizvodi su rađeni od punog drva javorovine, orahovine i trešnjevine, dok su individualni elementi spojeni vizualno nevidljivim spojevima. Tradicionalni elementi su prisutni kao izrezbareni cvjetni motivi na naslonu stolice, elementima komode i ploči stola (slike 32, 33 i 36). Konstrukciju stola čine noge oblika slova „A“, koje su bile prisutne i na tradicionalnim stolovima s hrvatskog područja, dok je ploča nepravilnih, zaobljenih rubova, što ostavlja dojam prirodnosti oblika (slika 31).

Slika 32. Primjer 3 – Salih Teskeredžić: Blagovaonička stolica „Wave“

Izvor: <http://www.rukotvorine.com/>

Slika 33. Primjer 4 – Salih Teskeredžić: Stol „Wave“, detalji

Izvor: <http://www.rukotvorine.com/>

Slika 34. Primjer 5 – Monica Förster Design

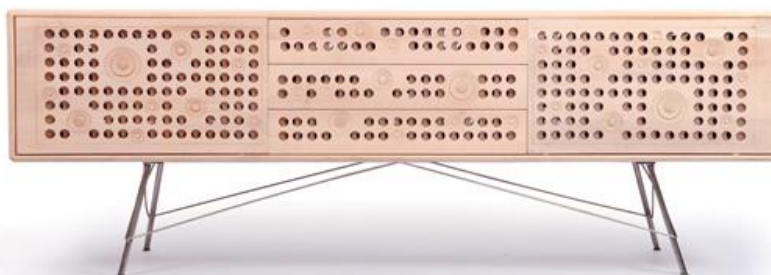
Studio: Blagovaonički stol „NERON“

Izvor: <http://www.monicaforster.se>

Slika 35. Primjer 6 – Monica Förster Design Studio: Stolica „UNNA“
Izvor: <http://www.monicaforster.se/>

Iz suradnje dizajnerica Monice Förster i bosanske tvrtke „Zanat“, nastali su blagovaonički stol „Neron“ i stolica „UNNA“. Na oba proizvoda su prisutni rezbareni detalji – na stražnjem dijelu naslona kod stolice i nogama stola (slike 34 i 35). Oba proizvoda su napravljena iz masivnog drva, dok oblik prate jednostavne i blago zaobljene linije.

Slika 36. Primjer 7 – Salih Teskeredžić: Komoda „Wave“
Izvor: <http://www.rukotvorine.com/>

Škrinja „Pucica“ dizajnerske grupe VIL*E, nastala je redizajnom tradicionalne škrinje (slika 37). S ciljem vraćanja škrinje u uporabu i suvremene domove, oblikovan je funkcionalni komad namještaja. Škrinja je ukrašena plitkim reljefom koji se koristio u srednjem vijeku kao tehnika ukrašavanja škrinja, u obliku ispresječenih kosih linija koje tvore grafizam stilizirane popucale boje i drva na tradicionalnoj škrinji. Lomovi i rezovi ujedno imaju funkciju „skrivanja“ pretinaca, od kojih su neke linije „lažni utori“, a neki stvarni bridovi ladica.

Slika 37. Primjer 8 – VIL*E: Škrinja "Pucica"

<http://budiin.24sata.hr/dolce-vita/ukrasite-hodnik-dizajnerskom-skrinjom-521>

Odlaganje i pohrana stvari moguća je na dva načina – u ladicama koje se nalaze i na prednjem i bočnom dijelu škrinje te sanducima koji se otvaraju otklapanjem gornjih horizontalnih elemenata stropa komode.

Na slovenskom području je nastala kolekcija suvremenog namještaja „Cvetnoetno“, dizajnerice i arhitektice Špele Lesković i modne dizajnerice Almir Sadar (slika 38). Kolekcija je inspirirana slovenskom tradicijom i baštinom, a čine je stolica, klupe, stol te stolčići. Proizvodi su izrađeni iz masivnog drva, a tradicijski elementi nalaze se, osim u zadržanom obliku izvornog namještaja, u obliku kuglica različitih veličina na naslonu klupe, masivnoj drvenoj ploči stola i srololikim detaljima na stolici i stolčićima (slike 39 i 40).

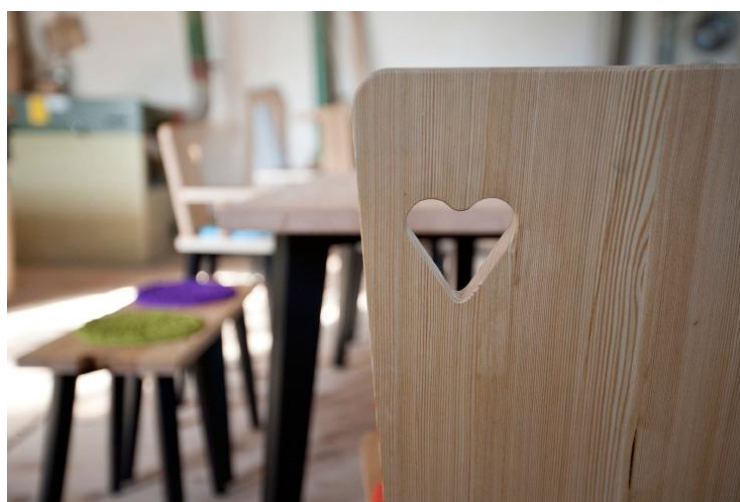
Slika 38. Primjer 9 – Cvetnoetno: Klupa i blagovaonički stol

Izvor: <http://www.delo.si/druzba/kult/cvetnoetno-kolekcija-sodobnega-etnopohistva.html>

Slika 39. Primjer 10 - Cvetnoetno: Stolci

Izvor: <http://www.delo.si/druzba/kult/cvetnoetno-kolekcija-sodobnega-etnopohistva.html>

Slika 40. Primjer 11 – Cvetnoetno - Detalj stolice

Izvor: <http://www.delo.si/druzba/kult/cvetnoetno-kolekcija-sodobnega-etnopohistva.html>

Na slikama 41 i 42 prikazani su primjeri redizajna tradicionalne stolice tvrtke „Orkney“⁴ iz Velike Britanije. Redizajn potpisuju engleski dizajneri Neal i Gauld, a napravljeni su u suradnji sa samom tvrtkom. Obje su napravljene iz masivnog drva hrastovine i pletene slame. Zanimljiv detalj su ladice ispod sjedišta klupe i stolice, koje se izrađuju ovisno o želji naručitelja.

Slika 41. Primjer 12 – G. Neal i K. Gauld: Klupa "Brodgar"

Izvor: <https://www.thenewcraftsmen.com/handmade-craft-makers/kevin-gauld/>

Slika 42. Primjer 13 – G. Neal i K. Gauld: Stolica "Brodgar"

Izvor: <https://www.thenewcraftsmen.com/handmade-craft-makers/kevin-gauld/>

⁴ The Orkney Furniture Makers, <http://www.orkneyfurniture.co.uk/>

Britanski dizajner David Chipperfield osmislio je kolekciju koju čine stol, stolac i klupa (slika 43). Proizvodi mogu biti napravljeni iz masivnog drva europske hrastovine ili orahovine. Konstrukcija je vrlo jednostavna, zbog čega se proizvodi lako uklapaju u suvremene prostore, dok se stolci mogu koristiti kao noćni ormarići ili pomoćni stolčići.

Slika 43. Primjer 14 – D. Chipperfield: Stol "Fayland" s klupama "Fawley" i stolicima "Langley"
Izvor: <http://www.dezeen.com/2015/03/20/david-chipperfield-furniture-wooden-planks-e15-milan-2015/>

Na slikama 44 i 45 prikazani su primjeri upotrebe tekstila na drvenim proizvodima. Kod namještaja jednostavnih linija i oblika, tradicionalni elementi se mogu provlačiti kroz različite uzorke na ojaštungenjima.

Slika 44. Primjer 15 – Patricia Urquiola: Stolci „Nat (F) Use“
Izvor: <http://www.patriciaurquiola.com/design/natfuse/>

Kao dio diplomskog rada slovački dizajner Marek Harmata osmislio je blagovaonički stol s četiri stolice (slika 45). Inspiriran slovačkom tradicionalnom kulturom, povezo je suvremeni dizajn s elementima tradicije, koji se očituju kroz motive na namještaju.

Slika 45. Primjer 16 – Marek Harmata – Lagatko

Izvor: ***, 2013

5.5. Suvremena kultura stanovanja

Pokućstvo se pojavilo s prvim civilizacijama te se od najjednostavnijih, kroz one složenije oblike, razvija još i danas. Od druge polovice 19. stoljeća prolazi kroz izuzetno dinamične i burne promjene kojima je izloženo cijelo društvo. Razvoj pokućstva se kreće u dva smjera – s jedne strane primjenjuju se novi tehnološki postupci i materijali, dok se s druge strane ne prekida veza s prošlosti i tradicijom oblika i materijala koji simboliziraju postojanost, sigurnost i društveni status. Drvo je materijal koji prati razvoj pokućstva od najranijih početaka i bez obzira na neprestani razvoj tehnologije i dolazak novih materijala na tržište, uvijek je prisutan u uporabi.

Ovisno o promjenama na svim društvenim i tehnološkim područjima, pokućstvo se može podijeliti u dvije skupine koje karakteriziraju bezvremenska stalnost ili prolaznost. Namještaj poput stola, stolice i kreveta je uvijek prisutan barem u najosnovnijem obliku, dok se namještaj poput kredenca, vitrine i komode pojavljuje ovisno o trendu. U namještaj s ograničenim životnim vijekom mogu se ubrojiti elementi za pohranu (odlaganje) predmeta poput televizije, gramofona ili kasnije audio uređaja, kućnih barova itd. Primjer kako razvoj tehnologije utječe na oblik i funkciju namještaja je komoda za televizijski prijemnik, čija se debljina od oko 50 cm smanjila na svega nekoliko centimetara. Stoga danas više nije potrebno raditi komode za TV velikih širina. Prema tome, promjene društvenih odnosa i ponašanja, tehnološki napredak i prevrtljivi trendovi uvelike utječu na ponudu namještaja (Lapaine, 1994).

Suvremeno doba obilježeno je beskrajnim mogućnostima na svim područjima življenja. To je doba u kojem je sve stvar individualnog i osobnog odabira, koji proizlazi iz različitih stavova i mišljenja te mogućnosti i želja korisnika. Bez obzira koliko vremena provodi u svom stambenom prostoru, čovjek ga oblikuje i prilagođava sebi. Sve se više govori o kvaliteti življenja koja je povezana za različita područja poput prehrane i zdravlja, spavanja i održavanja higijene te rada i druženja (Domljan i sur., 2006).

Upravo zbog toga je oblikovanje proizvoda usredotočeno na korisnika i njegov pogled na svijet i okolinu, pri čemu je važno poznavati kulturu i način življenja čovjeka. Kultura je skup vrijednosti, vjerovanja i pravila koje čovjek stječe kao član

društvene zajednice, a provlači se kroz sva područja življenja kao što su prehrana, spavanje, održavanje higijene te rad i druženje. Oblikovanje suvremenog životnog prostora i proizvoda koji ga čine, odraz su mješavine različitih stilova koje korisnik bira prema svom ukusu i navikama, dok tržište bogato proizvodima i uslugama omogućuje individualni odabir. Današnje vrijeme postavlja nove prioritete u oblikovanju i opremanju prostora. Kod odabira namještaja, navike i potrebe suvremenog čovjeka zahtijevaju prije svega praktičnost i funkcionalnost, dok želje i mogućnosti estetiku, kvalitetu i cijenu.

6. INSPIRACIJE I RAZVOJ IDEJNIH RJEŠENJA

Promatrajući strukturu i raspored prostorija seoske tradicionalne kuće, glavna prostorija s ognjištem je bila središte u kojem se odvijao život. U tom prostoru se pripremala i konzumirala hrana, obavljali su se razni domaćinski poslovi, družilo se i naposljetku lijegalo na počinak. Namještaj je bio svrhovit i rijedak, među kojem su jedni od glavnih elemenata pokućstva bili škrinja, stol i klupe.

Kasnijim odvajanjem prostora nastale su glavna prostorija u kojoj su se obavljale dnevne aktivnosti, dodana je spavaća soba, a zatim i kupaonica. Bili su to prvi počeci formiranja stambenog prostora kakav je poznat i danas, s takvim rasporedom da ga čine najmanje tri funkcionalne jedinice: kuhinja i blagovaonica, dnevna i spavaća soba te kupaonica sa sanitarnim čvorom.

Jedna od osnovnih funkcija glavne prostorije tradicionalne seoske kuće bilo je blagovanje. Blagovanje se danas odvija u blagovaonici koja je kao i nekada, dio središta zbivanja i dio čovjekovog životnog prostora. Bez obzira dolazi li samostalno ili u sklopu dnevnog boravka ili kuhinje, predstavlja mjesto blagovanja, druženja i komunikacije.

6.1. Koncept novo oblikovnog idejnog rješenja

Oblikovanje suvremenih proizvoda u ovom diplomskom radu je usmjereno na namještaj za odlaganje i pohranu te namještaj za sjedenje i blagovanje, koji između ostalog svoje mjesto nalaze u blagovaonicama. Osnovna ideja je usmjerena na oblikovanje novih komada namještaja koji prikazuju razvoj tradicionalnog u suvremeni namještaj. Uz primjenu novih tehnologija izrade i površinske obrade, zadržana je prvotna funkcija i svrhovitost namještaja kroz primjenu tradicionalnih materijala, oblika i motiva.

Osnovni namještaj koji čini suvremenu blagovaonicu su stol i stolice, polunaslonjači, nešto rjeđe klupe, dok uz njih dolaze dodatni dijelovi namještaja kao što su ormari za posuđe i pribor (vitrine i komode), stolovi za posluživanje hrane i slično (Tkalec, 1985).

Blagovaonički stol dio je skupine namještaja za rad i blagovanje te su najbrojnija konstrukcijska vrsta, odnosno predstavnik ove skupine. Namjena blagovaoničkog stola je posluživanje hrane i blagovanje. Osnovni dijelovi i sklopovi stola su ploča stola, okvirnica nožišta i noge stola te izvlačna ploča stola i izvlačna vodilica ukoliko je stol višedijelni.

Blagovaonička stolica i klupa spadaju u skupinu namještaja za sjedenje. Mogu biti slobodne ili ugrađene konstrukcijske vrste, s ojaštavanjem ili bez. S obzirom da su u neposrednom dodiru s čovjekovim tijelom, stolice su najsloženiji komad namještaja, čije se dimenzije i oblik prilagođavaju čovjekovom tijelu u položaju sjedenja.

Blagovaonička komoda služi za pohranu posuđa i pribora za jelo i piće te blagovaoničkog tekstila. Komoda je najčešće smještena u neposrednoj blizini blagovaoničkog stola kako bi pohranjeni sadržaj bio nadomak ruke prilikom postavljanja stola i serviranja hrane.

6.2. Zahtjevi, kriteriji i ciljevi – uputa za dizajn

Oblikovno-konstruktivski:

- čvrsta i trajna konstrukcija proizvoda da izdrže svakodnevnu uporabu
- stabilan proizvod kako ne bi došlo do ugrožavanja sigurnosti korisnika
- zaobljenost ravnih rubova elemenata koji su u doticaju s korisnikom prilikom korištenja
- izbor tradicionalnih konstrukcijskih spojeva i vezova: spoj lastin rep, utor i pero (Tkalec i Prekrat, 2000)
- usklađenost dimenzija i oblika proizvoda s antropometrijskim dimenzijama korisnika (Panero i Zelnik, 1987)
- proizvod prilagođen ergonomske zahtjevima ljudskog tijela

Tehničko-tehnološki:

- izbor tradicionalnih materijala koji svojim tehničko-tehnološkim svojstvima osiguravaju čvrstu i trajnu konstrukciju: drvo (hrastovina, orahovina, jasenovina) i tekstil
- površinska obrada transparentnim premazima uz moguću prethodnu promjenu boje drva, ali tako da tekstura ostane vidljiva: ekološki premazi, premazi na bazi vode – bajcanje površina s naknadnim lakiranjem vodenim lakom ili premazivanje površine uljem (Jiriouš-Rajković, 2016)
- primjena suvremene tehnologije: izrada na CNC stroju, glodanje, tokarenje

Funkcionalni:

- dizajn koji prati potrebe korisnika
- prikladnost za određenu namjenu
- praktičnost i univerzalnost primjene
- površina otporna na habanje i mehanička oštećenja
- lakoća održavanja i čišćenja
- lakoća i jednostavnost u transportiranju i premještanju

Estetski zahtjevi:

- prisutnost tradicionalnih motiva: cvijeće, linije, geometrijski ornamenti
- jednostavni oblici: kombinacija zaobljenih i ravnih ploha i linija
- usklađenost tekstura i boja
- skladnost dimenzija i oblika

Ekološki zahtjevi:

- racionalno iskorištenje materijala
- prirodni i ekološki prihvatljivi materijali koji imaju potvrdu o ekološkom i zdravom porijeklu (FSC ili sličan certifikat)
- ekološki prihvatljiva površinska obrada
- ekološki kontrolirana proizvodnja koja ne utječe na zdravlje radnika i ne zagađuje okoliš tijekom proizvodnog procesa
- mogućnost recikliranja proizvoda nakon što mu prođe uporabni vijek, a da pri tom ne zagađuje okolinu

Ekonomski zahtjevi:

- prihvatljiva cijena materijala
- standardizirani elementi
- jednostavna izrada
- dugoročna isplativost

Socio-psihološki:

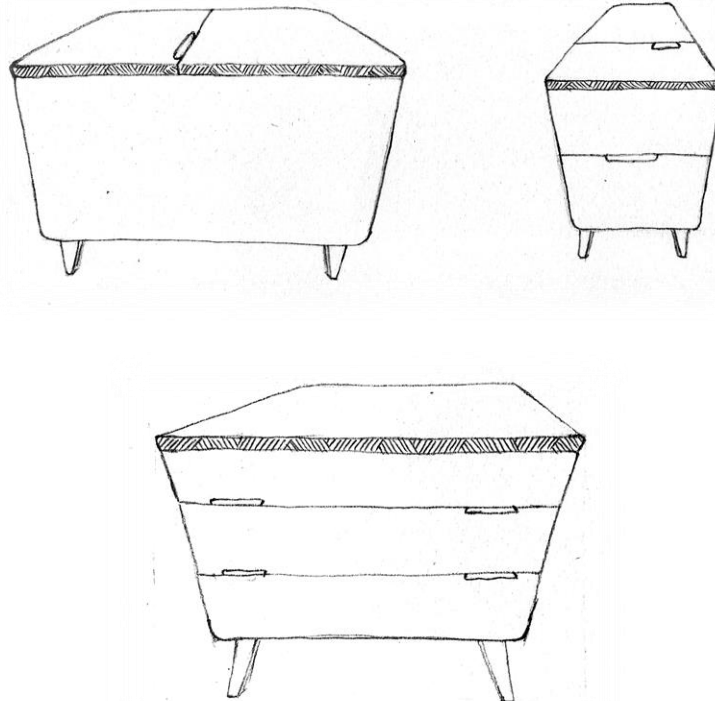
- povezanost s prirodom kroz tople materijale, drvo i tkaninu
- svijest o čuvanju tradicije i baštine
- zadržavanje tradicijskih elemenata: funkcija, motivi i ornamenti
- prilagodljivosti i promjena namjene proizvoda: blagovaonička komoda ili komoda u spavaćoj sobi ili dnevnom boravku, blagovaonički stol ili pisaći stol

6.3. Idejna oblikovna rješenja

S obzirom na inspiraciju i slijed razvoja nastala su četiri idejna oblikovna rješenja. Ono što je zajedničko svim rješenjima su namjena i interpretacija razvoja pojedinih komada namještaja, a razlikuju se u oblicima i motivima koji su dio inspiracijskih elemenata. Idejna rješenja prikazuju grupu namještaja koju čine komoda nastala redizajnom škrinje i ladičar koji se razvio iz nje te stol sa stolcima, čijim je dodavanjem naslona nastala stolica.

6.3.1. Prvo idejno oblikovno rješenje

Razvoj ideje započeo je redizajnom škrinje, najstarijim predmetom unutrašnje opreme doma, iz koje se razvio namještaj za odlaganje i pohranu. Škrinji koja ima oblik sanduka, bilo je potrebno drugačije rasporediti unutarnji prostor zbog praktičnijeg rukovanja pohranjenih predmeta. S tom svrhom, škrinja je podijeljena na dva dijela – gornji i donji. U donjem dijelu nalaze se dvije ladice, lijeva i desna, koje se otvaraju s bočne strane, dok je gornji dio zadržao funkciju i oblik škrinje.

Slika 46. Prvo idejno oblikovno rješenje – skica škrinje (gore) i komode (ispod)
Izvor: crtež autora

Gledano kroz povijest, ladičar se razvio iz škrinje zbog nedostatka prostora za pohranu (slika 46). Ladičaru nije promijenjena funkcija i namjena, već mu je zadržana izvornost ladica, koje danas sve više zamjenjuju elementi s vratima. Priča se nastavlja kroz oblik i motive koji su prisutni na škrinji.

Rubovi poklopca škrinje i stropa komode ukrašeni su kosim crticama kojima su se nekada ukrašavale tradicionalne škrinje (slika 47, lijevo). Crticama su ukrašene i unutrašnje strane nogu ova dva komada namještaja. Način otklapanja i otvaranja riješen je izrezom na poklopcu i prednjacima ladica u obliku tradicionalnog spoja „lastin rep“ (slika 47, desno).

Slika 47. Inspiracijski elementi – škrinja i spoj „lastin rep“

Izvor: Antoš, 1998. (lijevo); privatno vlasništvo V. Furač. Fotografija: Kovačević, 2016 (desno)

Slika 48. Stol s ladicom

Izvor: Antoš, 1998.

Ideja za stol proizašla je iz tradicionalnih stolova s ladicom (slika 48). S prednje strane stola nalaze se dvije ladice čiji prednjaci imaju oblik „lastinog repa“. Stolci imaju mogućnost korištenja zasebno, ali i spajanja u klupicu pomoću istog detalja zubaca. Dodavanjem naslona stolcu je nastala stolica, čije noge prolaze kroz sjedalo i također imaju oblik zubaca.

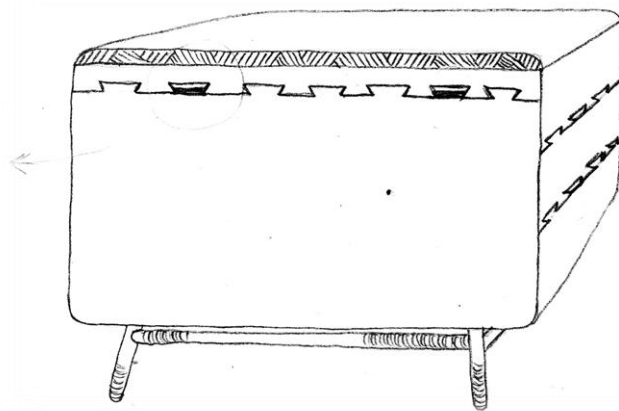

Slika 49. Prvo idejno oblikovno rješenje – stol, stolci, stolica

Izvor: crteži autora

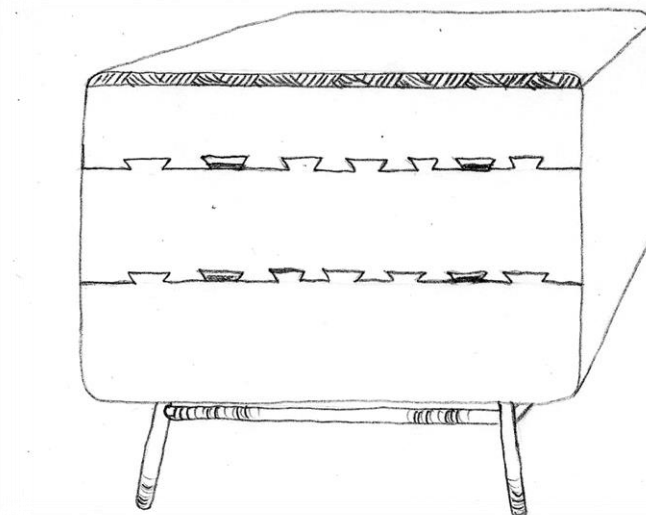
6.3.2. Drugo idejno oblikovno rješenje

Drugo idejno rješenje povlači jednake tradicijske elemente kao i prvo. Prisutan je detalj spoja „lastin rep“, jednako kao crtice na prednjoj strani poklopca škrinje i stropa komode. Drugačije je oblikovan način otvaranja poklopca škrinje i ladica, pri čemu se duž cijelog poklopca i prednjaka nastavlja niz zubaca. Dva zupca su izrezana jer služe kao prihvatnik za otvaranje ili otklapanje. Na ovom primjeru drugačije je riješeno nožište, kod kojeg su noge i okvirnica tokarene po uzoru na noge tronošca, s mjestimičnim istokarenim linijama. Oblik škrinje i komode je također drugačiji jer su pojedini elementi poprimili zaobljeni oblik koji ostavlja nježniji i ugodniji dojam, za razliku od ravnih pravokutno spojenih elemenata.

Slika 50. Drugo idejno oblikovno rješenje – škrinja

Izvor: crteži autora

Slika 51. Drugo idejno oblikovno rješenje – ladičar

Izvor: crteži autora

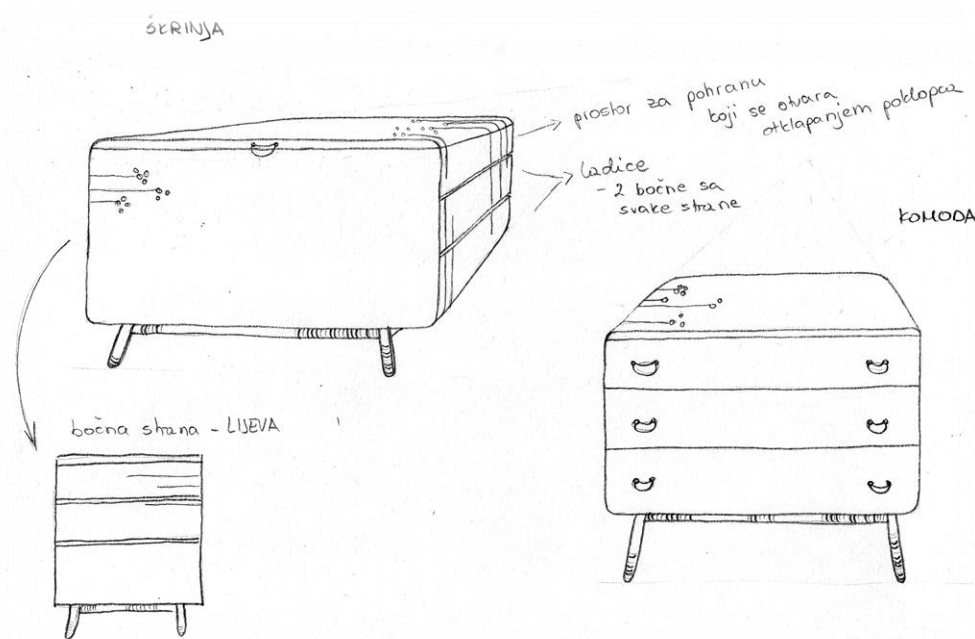
6.3.3. Treće idejno oblikovno rješenje

Kod trećeg idejnog oblikovnog rješenja prenesena je zaobljena forma proizvoda i tokareno nožište. Drugačiji su tradicijski motivi i način otvaranja škrinje i ladice. Ladice se otvaraju pomoću špagice zavezane za dvije karike učvršćene na prednjak ladice. Ideja za takav način otvaranja je proizašla s ladičara, kod kojeg je izvorna ručkica za otvaranja puknuo, pa je nastalo domišljato rješenje vezanja špagice koja ima ulogu prihvatnika, čime se olakšava otvaranje (slika 52, desno).

Slika 52. Inspiracijski elementi – oslikavanje škrinja i rukohvati

Izvor: Antoš, 1998. (lijevo); privatno vlasništvo V. Furač. Fotografija: Kovačević, 2016 (desno)

Slika 53. Treće idejno rješenje – škrinja i komoda

Izvor: crtež autora

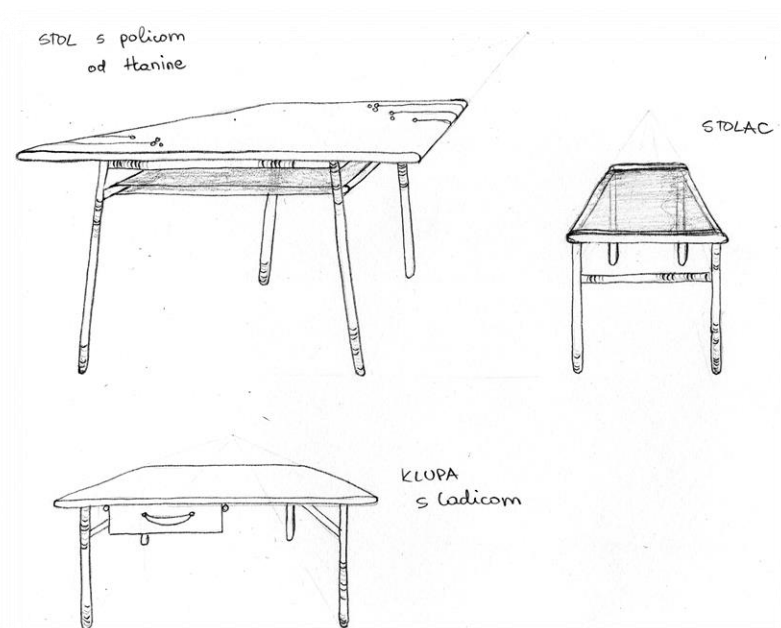

Pojedini elementi škrinje i komode su ukrašeni rezbarenim linijama koje prelaze s elementa na element i simboliziraju stabljiku cvijeta. Na jednom kraju linije nalazi se izdubljena točkica koja simbolizira cvijet, dok ostale točkice oko njega predstavljaju ostale cvjetice. Motiv je inspiriran ukrasima sa škrinje iz Retkovca u Slavoniji (slika 52, lijevo). Motivi cvijeća nalaze se i na ploči stola. Kod stola je dodana polica od tkanine, koja je učvršćena za okvirnicu. Uz ovaj stol dolaze stolac koji ima sjedalo od čvrste napete tkanine te klupa s drvenim sjedalom i ladicom ispod. Ovakav način smještanja ladice je bio uobičajen kod tradicionalnih klupa (slika 54).

Slika 54. Klupa s ladicom

Izvor: Etnografski muzej Zagreb. Fotografija: Kovačević, 2016.

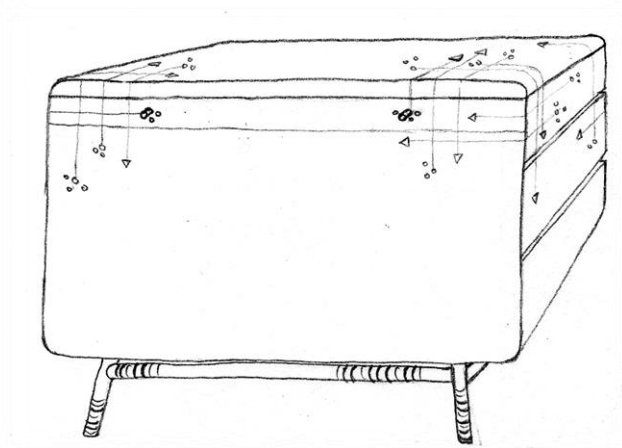

Slika 55. Treće idejno rješenje – stol, stolac i klupa

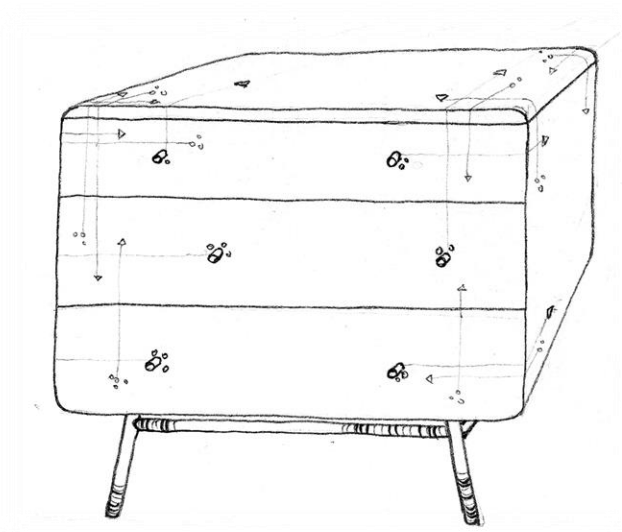
Izvor: crteži autora

6.3.4. Četvrto idejno oblikovno rješenje

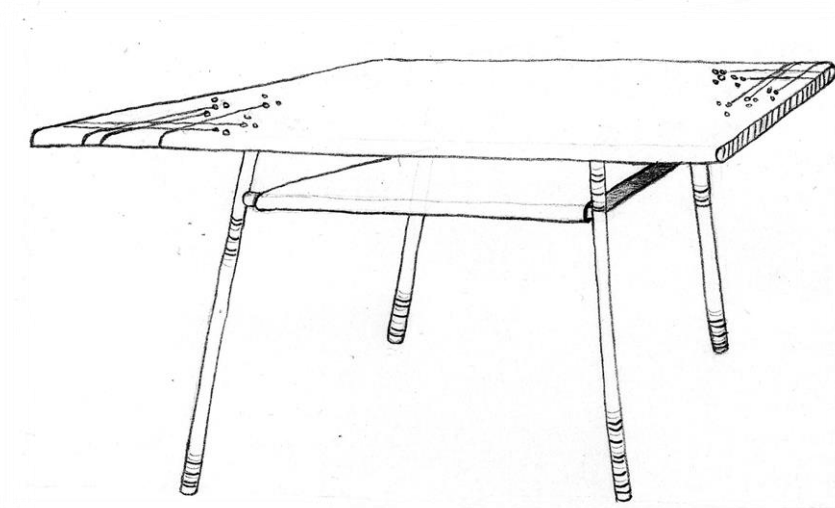
Četvrto idejno oblikovno rješenje povlači tradicijske elemente trećeg idejnog rješenja, kao i cjelokupan zaobljeni oblik. U ovom slučaju simbolika motiva cvijeća je ostala jednaka. Ono što se razvilo dalje je mreža rezbarenih linija koje simboliziraju stabljike cvjetova. Na jednom kraju linije nalazi se izdubljena točka koja simbolizira cvijet, zajedno s točkicama različitih promjera oko nje koje predstavljaju ostalo cvijeće. Na drugom kraju linije, odnosno stabljike, dodan je geometrijski motiv trokutića koji simbolizira korijen. Na mjestima gdje se otvaraju ladice i škrinja, nalaze se ručkice valjkastog oblika. Ručkice se kao i izdubljene točkice nalaze na kraju jedne linije te predstavljaju tučak koji izlazi iz sredine cvijeta.

Slika 56. Četvrto idejno rješenje - škrinja
Izvor: crteži autora

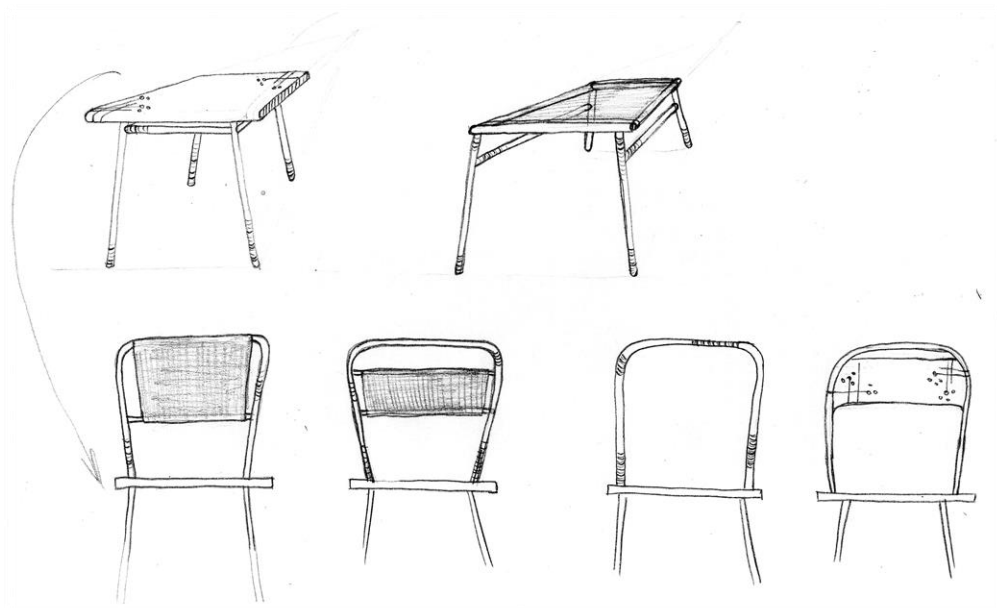
Slika 57. Četvrto idejno rješenje – ladičar
Izvor: crteži autora

Slika 58. Četvrto idejno rješenje – stol

Izvor: crteži autora

Jednaki motivi prisutni su na ploči stola. Ispod stola se kao i na prethodnom stolu, nalazi polica od tkanine koja je učvršćena za okvirnicu. Uz ovaj stol dolaze stolci i stolice na čijim se sjedalima ponavljaju motivi cvijeća. Prikazana su različite varijante naslona, od kojih prva i druga imaju naslon od tkanine, treća ima samo drevni okvir, dok treća ima drveni naslon.

Slika 59. Četvrto idejno rješenje – stolac i stolice

Izvor: crteži autora

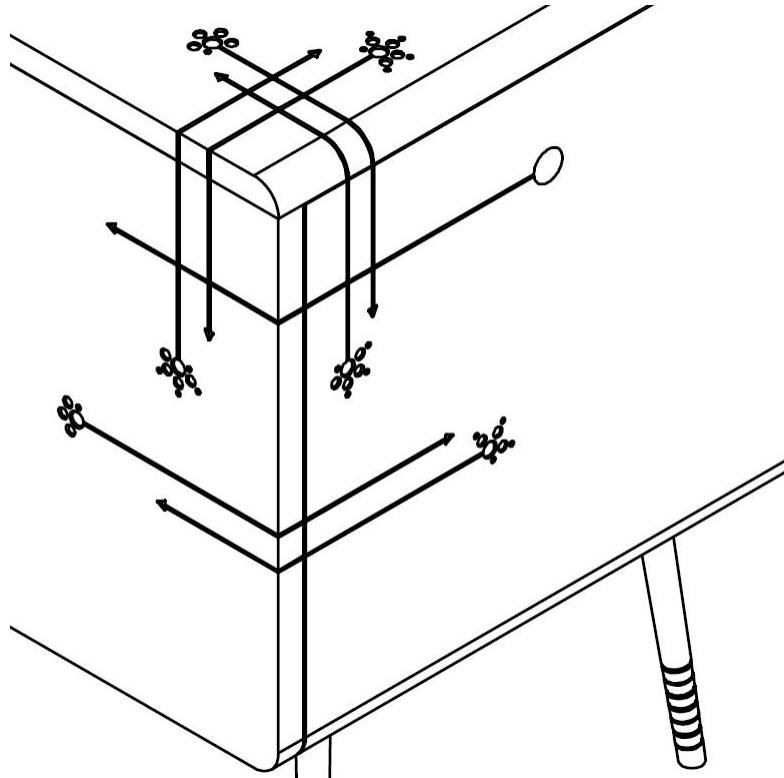
7. ODABRANO OBLIKOVNO RJEŠENJE

Odabrano oblikovno rješenje razvilo se na osnovi četvrtog idejnog oblikovnog rješenja. Koncept čine komoda, ladičar, stol, stolac i stolica. Osim izvornosti namjene i funkcije, ono što je usko vezano uz karakteristike navedenih proizvoda su simboličko značenje motiva kojima su ukrašeni te materijali i površinska obrada.

7.1. Tradicionalni motivi i simbolika

Najčešći rezbareni i oslikani motivi na starim škrinjama s jadranskog i dinarskog područja su stilizirane vaze s cvijećem, čempresi, kuće-hramova i različiti geometrijski ornamenti. Svaki motiv imao je određeno značenje za koje je bilo vezano. Stručni ruža, busenje u loncu, jele ili čempresi i ptice, imali su slavensko-tursko obilježje i nalazili su se često na škrinjama miraza. Stablo i ptice su predstavljali mlađahni život i sretne vijesti s novog ognjišta, dok je hram značio blagoslovljenu plodnost braka. Geometrijski ornamenti poput ravnih, vertikalnih, kosih i cik-cak linija, s kružnicama i rozetama su bili tipični za panonsko područje. Ponekad su se škrinje bojale, pri čemu su linije bile još više istaknute. Na području Slavonije i Baranje postojale su škrinje s ukrašenim kružnicama i rozetama u dvije boje, a takav tip škrinje pronađen je i u Istri. Ukrašavanje škrinja, kao i njihova izrada su prolazili razne etape razvoja te se ukras mijenjao ovisno o *trendu* pojedinog kraja i vremenu (Antoš, 1998).

Motive na odabranim izvedbenim oblikovnim rješenjima komode, ladičara, stola, stolca i stolice čine rezbarene linije i točkice. Na jednom kraju linije nalazi se trokut, dok se na drugom kraju nalazi točkica koja predstavlja tučak. Oko tučka se nalaze točkice u nekoliko različita promjera, različito složene i predstavljaju latice cvijeća. Rezbarene linije predstavljaju stabljiku koja ima svoj početak i kraj. Trokut može imati dva značenja ovisno o interpretaciji – može simbolizirati korijen koji označava postojanost i stabilnost, ili srce koje znači voljeti i živjeti.

Slika 60. Prikaz motiva prisutnih na elementima

Izvor: crtež autora

Simbolika korijena i srca zajedno poručuju bitnost poznavanja tradicije i baštine prošlih generacija, koje je za vrijeme vlastitog života bitno njegovati i čuvati. Simbolika cvijeća označava povratak prirodi i njeno očuvanje koje je u današnje vrijeme ugroženo. Rezbarene linije, točkice i trokuti su skladnom isprepletenom međusobnom odnosu, jer cvijeće također označava zajedništvo ljudi i prijateljstvo, poput cvjetova na livadi koji rastu jedan do drugog. S obzirom da je namještaj bio često, skoro uvijek dio mladenkinog miraza, na svim tokarenim elementima se djelomično nalaze rezbareni prstenovi koji simboliziraju vječnost.

7.2. Materijali

Drvo je unatoč sintetičkim materijalima koji ga mogu zamijeniti, u prednosti zbog svojih estetskih, fizičko-mehaničkih, kemijskih i drugih tehničkih svojstva, posebno s ekonomskog i ekološkog aspekta. Zbog svojih svojstava, dostupnosti u prirodi, jednostavnog procesa prerade i finalne obrade, ono je tradicionalan i još uvijek najviše korišten materijal, najšireg spektra uporabe, koji gotovom proizvodu daje tražena visoko estetska svojstva.

Na temelju istraživanja tradicionalnog namještaja, odabrani materijali za izradu novo oblikovnog rješenja je masivno drvo hrastovine i jasenovine. Hrast lužnjak je zbog svojih izuzetnih mehaničkih i fizikalnih svojstava bio najčešće korišteni materijal za izradu tradicionalnog namještaja na ruralnim područjima, posebno u Posavini, Pokuplju i Turopolju.

Prednost današnjeg drvnog sektora Republike Hrvatske je svakako sirovina. Više od trećine zemlje je pod šumama, od kojih većina šumskih područja posjeduju FSC certifikat. FSC certifikat potvrđuje da se šumom gospodari prema strogim ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima. Vrlo cijenjena sirovina je upravo hrast lužnjak, odnosno slavonska hrastovina. Iako hrastovina čini 21% drvne sirovine Republike Hrvatske, a jasen 5%, bitno je promicati hrvatsku sirovinu koja je jednim dijelom dio kulturnog naslijeđa (Domljan i sur., 2005).

Život i kvaliteta stanovanja ovise o kvaliteti i svojstvima materijala i proizvoda koji se rabe u izgradnji i opremanju stambenih objekata. Poboljšanje načina života postao je imperativ čovjekovog opstanka, stoga povratak biološki čistoj sirovini i prirodnim materijalima postaje sve veća težnja i *trend* u industriji namještaja (Grbac, 2003).

7.3. Površinska obrada

Tehnologije bojanja i nanošenja premaza jedne su od najstarijih tehnologija površinske obrade u povijesti čovječanstva. Jedan od tradicionalnih načina površinske obrade drva bila su ulja i voskovi. Uljni premazi su se od početaka primjene znatno razvili te su kao prirodni premaz predloženi za površinsku obradu novo oblikovnog rješenja. Druga mogućnost površinske obrade je pozitivan bajc koji se naknadno lakira vodenim mat lakom.

7.3.1. Površinska obrada uljima

Ulja s pigmentom su novi proizvod na tržištu. U svrhu ispitivanja ulja s pigmentima, u Laboratoriju za površinsku obradu Zavoda za namještaj i drvne proizvode Drvnotehnološkog odsjeka Šumarskog fakulteta napravljene su probe na uzorcima hrastovine, kako bi se uvidjelo dobiva li se željeni efekt premaza (slika 61). Korišteno je *DECO ULJE 660*, proizvođača „JORDAN LACKE PCG GROUP“.

Takva ulja ne sadrže hlapljive organske spojeve (eng. VOC - Volatile organic compounds), dobro upijaju i mogu se koristiti sa i bez otvrđivača. Dobre su postojanosti na svjetlu i brzo suše, otporna su na vodu i prljavštinu, sadrže prirodne voskove i jednostavna su za nanošenje. U ponudi je sedam osnovnih boja – bijela, žuta, zelena, plava, smeđa, crvena i crna, od kojih se miješanjem lako dobivaju ostale moguće nijanse.

Slika 61. Uzorci hrastovine premazani uljem s pigmentima

Izvor: Zavod za namještaj i drvne proizvode, Šumarski fakultet Zagreb. Fotografija: Kovačević, 2016

Za površinsku obradu odabranog oblikovnog rješenja predloženo je ulje bez pigmenta *PROTERRA NATURAL SOLID OIL GE 11254*, proizvođača „Hesse Lignal“. Prije nanošenja ulja drvenu površinu je potrebno brusiti brusnim papirom granulacije 320 i ukloniti prašinu. Nanos prvog sloja ulja iznosi 10-20 g/m², a nanosi krpom i ravnomjernim utrljavanjem u površinu. Nakon kratkog vremena, višak ulja se odstranjuje mekom pamučnom krpom, dok se ne postigne ravnomjerno suha površina. Vrijeme sušenja iznosi najmanje 16 sati na temperaturi od 20°, prilikom čega treba omogućiti izmjenu zraka u prostoriji. Drugi nanos izvodi se na jednak

način kao i prvi. Postojanost uljene površine postiže se nakon najmanje 7 dana, uz temperaturu od 20° i izmjenu zraka u prostoru sloja (** Hesse Lignal).

Kod komode i ladičara je za površinsku obradu korpusa ladice odabrano pigmentirano ulje *DECO ULJE 660*, proizvođača „JORDAN LACKE PCG GROUP“, crvene nijanse. Ulje se nanosi na prethodno brušenu površinu (brusnim papirom granulacije K400), nanosa 40-60 g/m² u dva sloja (** Jordan Lacke PCG GROUP).

7.3.2. Pozitivan bajc i vodeni mat lak

Bajcanje drva (njem. Beize) je tehnološki postupak kojim se mijenja prirodna boja drva bez prekrivanja njegove teksture. Da je bajc pozitivan, znači da se nakon njegova nanošenja dobiva pozitivna tekstura drva, odnosno rano drvo je svjetlije od kasnog drva (Jirouš-Rajković, 2016). U svrhu ispitivanja pozitivnog bajca na uzorcima hrastovine, napravljene su probe kako bi se uvidjelo dobiva li se željeni efekt premaza i razlike u boji u odnosu na pigmentirana ulja (slika 62). Korišten je pozitivan bajc na vodenoj bazi *AQUASTAIN PRAISE 431*, proizvođača „Jorda Lacke PCG GROUP“.

Slika 62. Uzorci hrastovine premazani pozitivnim bajcem

Izvor: Zavod za namještaj i drvne proizvode, Šumarski fakultet Zagreb. Fotografija: Kovačević, 2016

Drvenu površinu je nakon bajcanja potrebno lakirati, a u ovom slučaju je odabran mat lak na vodenoj osnovi *AQUALUX 472*, istog proizvođača. Vodeni lak je transparentan, s visokom otpornošću na ogrebotine, a odabran je mat lak bez sjaja, zbog zadržavanja prirodnog izgleda drvene površine.

7.3.4. Usporedba premaza za površinsku obradu drva

Na uzorcima se uočavaju razlike u boji teksture. Probe koje su rađene s pigmentiranim uljima su tamnijih i intenzivnijih tonova, dok su uzorci obrađeni bajcanjem prozračnih i nježnijih tonova. Na uzorcima obrađenim pozitivnim bajcom

je potrebno napraviti dodatne probe, odnosno prelakirati ih vodenim mat lakom, kako bi se uvidjele reakcije između ta dva premaza, koja nužno moraju ići zajedno. Na izbor premaza osim estetskih zahtjeva, bitno može utjecati njihov sastav i način obrade.

7.4. Opis i vizualni prikaz odabranog oblikovnog rješenja

7.4.1. Komoda

Komoda je nastala preoblikovanjem škrinje koja je nekada imala oblik sanduka. Zbog nepraktičnosti prilikom pohrane predmeta, napravljena je raspodjela unutrašnjeg prostora. Prostor je podijeljen na dva dijela – lijevi i desni. Na lijevom prednjem dijelu nalaze se dvije ladice jedna iznad druge. Na desnom dijelu se nalazi ladica koja se otvara s bočne strane, unutar koje se nalazi polica. Podjelom prostora na lijevi prednji i desni bočni prostor, nastojala se zadržati simbolika škrinje koja je predstavljala spremanje i čuvanje predmeta, na što se nadovezuju skrivanje i tajnost. Prilaskom komodi, lako se otkrivaju prednje ladice, dok je za bočnu stranu potrebno „proviriti iza ugla“. Prilikom otvaranja bočne strane, otkrivaju se ladica i polica.

Komoda ima „zaobljeni“ oblik koji je postignut zaobljenjima bočnih gornjih i donjih rubova. Nožište komode čine četiri konusno tokarene noge i valjkasto tokareni elementi okvirnice po uzoru na noge tronošca. Elementi nožišta imaju tokarene linije (prstene) koje prate njihov oblik, po uzoru na geometrijske ornamente. Ladice se otvaraju pomoću izbušenog kruga na prednjacima ladica, a povezan je s mrežom linija i motiva na pojedinim dijelovima komode.

Stranice ladica obojane su crvenom bojom po uzoru na namještaj koji je često bio bojan i oslikavan. Obojanim stranicama se ujedno postigla razigranost i asocijacija na tradiciju i baštinu za koje su najčešće vezane crvena, plava i bijela boja.

7.4.1.1. Vizualni prikaz komode

Slika 63. Vizualni prikaz komode – prednja strana

Slika 64. Vizualni prikaz komode – bočna strana

7.4.2. Ladičar

Ladičar se pojavio uz škrinje, s tri ili četiri ladice s prednje strane, uslijed nedostatka prostora za pohranu kućnih potrepština. Ovom komadu namještaja se nisu mijenjali oblik niti funkcija, već su zadržane izvorne tri ladice. Razlog tome je što se danas sve manje može vidjeti tradicionalnih ladičara, koje zamjenjuju komode s različitim kombinacijama otvorenih polica, ormarića s vratima i dr.

Ono što slijedi priču komode iz prethodnog potpoglavlja je zaobljeni oblik stranica, jednako oblikovano i konstruirano nožište, način otvaranja ladica, obojane stranice ladica te rezbareni motivi.

7.4.2.1. Vizualni prikaz ladičara

Slika 65. Vizualni prikaz ladičara

7.4.3. Stol

Stol je s obzirom na svoje stalno mjesto u seoskoj kući i ovdje neizostavan element namještaja uz komodu i ladičar. Konstrukciju stola čine ploča i nožište stola. Ploča stola je zaobljenih rubova s duže strane, čime prati zaobljeni oblik komode i ladičara, kao i motivi koji se nalaze u njena dva kuta. Nožište stola čine četiri tokarene konusne noge i okvirnica od tokarenih elemenata. Duža strana stola ima donju i gornju okvirnicu, gdje je za donju pričvršćena i napeta tkanina koja služi kao

polica ispod stola. Polica od tkanine je osim funkcionalnog elementa i dekorativni detalj koji stvara dojam udobnosti. Prethodni motivi s nožišta su također prisutni i na nožištu stola.

7.4.3.1. Vizualni prikaz stola

Slika 66. Vizualni prikaz stola

Slika 67. Vizualni prikaz stola – polica od tkanine

7.4.4. Stolac i stolica

Stolac je jednostavne konstrukcije i oblika koji se nadovezuju na stol. Sjedalo stolca je zaobljenih rubova s prednje i stražnje strane te s motivima na gornjoj strani. Nožište čini okvirnica s konusnim tokarenim nogama i tokarenim valjkastim okvirnicama, oko kojih su djelomično rezbareni prsteni duž visine nogu i dužine elemenata okvirnice.

Stolica se razvila dodavanjem naslona na stolac. Konstrukcija, oblik i motivi su jednaki kao na stolcu. Jedina razlika je u produženim stražnjim nogama koje zajedno s dva poprečna elementa naslona čine cjeloviti naslon. Zbog ravnih bočnih strana sjedala, stolce i stolce je moguće kombinirati i slagati u klupu s naslonom i/ili bez naslona.

7.4.4.1. Vizualni prikaz stolca i stolice

Slika 68. Vizualni prikaz kombinacije stolca i stolice

Slika 69. Vizualni prikaz stolaca

7.5. Konstrukcijska razrada odabranog oblikovnog rješenja s tehničkom dokumentacijom

U ovom poglavlju je tehničkim crtežima prikazana konstrukcija odabranih oblikovnih rješenja ladičara, stola, stolca i stolice sa sastavnicom i tehničkim opisom (prema Domljan i sur., 2015). Uz navedenu tehničku dokumentaciju, za komodu su posebno razrađeni karakteristični presjeci i detalj, kao primjer za daljnju razradu ostalih elemenata (prema Tkalec i Prekrat, 2000).

7.6. Vizualni prikaz odabranog oblikovnog rješenja

Slika 70. Vizualni prikaz stola sa stolcima i stolicama

Slika 71. Vizualni prikaz odabranog oblikovnog rješenja

8. ZAKLJUČAK

Okolina u kojoj čovjek živi bitno utječe na njegove stavove i pogled na svijet, dok je njegov identitet neizbrisivo povezan s mjestom na kojem se nalazi i prostorima u kojima boravi. Tradicija i baština su dio čovjekove okoline, što ih stavlja u međusoban odnos – čovjek pripada kulturnom naslijeđu, isto koliko i ono pripada njemu. Bogatstvo tradicije i baštine je u posjedovanju predmeta koje čovjek čuva, održava i koristi tijekom cijelog svog života, dok su sadašnjost i budućnost bogatije predmetima i znanjima koja se mogu naslijediti.

Istraživanjem i analizom hrvatske i slovenske tradicije i baštine može se zaključiti da se namještaj kakav je poznat danas razvijao usporedno s tehnologijom i prilagođavao navikama i potrebama korisnika. Škrinje koje su se nekada koristile za pohranu odjeće, tekstila i raznih predmeta i potrepština, kroz povijest su se razvijale u različite verzije i tipologije namještaja za odlaganje, poznate kao komode, ladičari, kredenci i ormari, sve do moderno oblikovanog namještaja za odlaganje i pohranu. Namještaj se razvija i dalje, prilikom čega se istražuju novi oblici, funkcije, tehnologija obrade i izrade te materijali.

Kako povijest ne bi pala u zaborav, a sadašnjost ostala bez neiscrpnog izvora ideja, potrebno je težiti povezivanju tradicionalnih elemenata s onim suvremenim. Na takvoj osnovi nastao je koncept proizvoda, kojima su dva naizgled nepoveziva pojma uspješno pretočena u skladnu priču: „*Isprva je bila škrinja, zatim komoda s ladicama, obje uvijek u blizini stola sa stolcima i stolicama.*“ Stvoreni komadi namještaja povezuju materijale i tehnologiju sadašnjosti s oblicima i motivima koji su inspirirani predmetima baštine i tradicijskim načinima izrade.

Razvoj koji je sveprisutan nije moguće, a niti potrebno zaustaviti. Dovoljno je stati na trenutak – sjetiti se odakle dolazimo i sagledati nekadašnji način života, kako bi znali cijeliti bezbrojne mogućnosti koje nam suvremeno doba pruža te ih iskoristiti u pozitivnom smjeru u svrhu očuvanja onog što nam je na neki način poklonjeno.

LITERATURA

1. Antoš, Z. (1998): Pokućstvo u Hrvatskoj: Etnološki pregled na uređenje doma, katalog izložbe, Etnografski muzej, Zagreb
2. Antoš, Z. (2001): Predmeti od drva u seoskim kućama, poglavlje u Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha, Ministarstvo kulture RH, MZT RH, Zaklada HAZU, Ured za kulturu Grada Zagreba, str. 85-90.
3. Brdar Mustapić, V. (2003): Namještaj i uređenje interijera u Hrvatskoj na kraju 19. i početkom 20. stoljeća, Secesija u Hrvatskoj, katalog izložbe, MUO, 2003., kat.br. 560, str. 450.
4. Cifrić, I. (2014): Očuvanje baštine u kontekstu Europske unije, Izvorni znanstveni rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Adrias: zbornik radova Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, No.20, prosinac 2014, 9-19, dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/135032> (28.5.2016.)
5. Rogelj Škafar, B. (2008): Med naravo in kulturo, Vodnik po stalni razstavi Slovenskega etnografskega muzeja, Slovenski etnografski muzej Ljubljana, Para d.o.o., Ljubljana
6. Domljan, D., Grbac, I., Jirouš Rajković, V., Vlaović, Z., Živković, V., Župčić, I., 2015: Kvaliteta i tehnički opisi proizvoda od drva. Svezak I. Opremanje zgrada za odgoj i obrazovanje, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb.
7. Domljan, D., Grbac, I., Motik, D., Radović, R. (2005): Studija razvoja novih proizvoda u funkciji izvoza drvnog sektora – brand drvnog sektora, Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet, Zagreb, 120-167.
8. Domljan, D., Grbac, I., Smardzewski J. (2006): Contemporary values of products design in the new environment, International scientific conference European Union – Challenges and perspectives for the wood processing industry, October 13th 2005, Innovawood, Faculty of Forestry Zagreb, UFI-Paris, 31-44.
9. Eckhel, N. (2001): Posoblje u uređenju seoske kuće, poglavlje u Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha, Ministarstvo kulture RH, MZT RH, Zaklada HAZU, Ured za kulturu Grada Zagreba, str. 73.
10. Grbac, I. (2003): Zdrav život – zdravo stanovanje: prvi priručnik iz područja namještaja u funkciji zdravlja, Spektar media, Zagreb
11. Jirouš-Rajković, Vlatka (2016): Močenje (bojenje) drva, predavanja iz predmeta Površinska obrada proizvoda od drva, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
12. Kopčić, B. (2012): Zamislite hodnik s dizajnerskom škrinjom, „budi.in“, od 03.04.2012, dostupno na: <http://budiin.24sata.hr/dolce-vita/ukrasite-hodnik-dizajnerskom-skrinjom-521> (26.7.2016.)
13. Lapaine, B. (1994): Dizajn, Šumarski fakultet Zagreb, Zagreb
14. Lapaine, B. (1993): Metodologija dizajna, Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, Interfakultetski studij dizajna, Zagreb

15. Muraj, A. (2001): Ognjište i dom, poglavlje u Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha, Ministarstvo kulture RH, MZT RH, Zaklada HAZU, Ured za kulturu Grada Zagreba, str. 37-71.
16. Noblet, J. (1999): Dizajn - pokret i šestar, Golden marketing-tehnička knjiga, Zagreb
17. Panero, J., Zelnik, M. (1987): Antropološke mere i enterijer, Zbirka preporuka za standarde u projektovanju, Građanska knjiga, Beograd
18. Paškvan, B. (2007): Dizajn u prehrani - tradicijska baština i suvremene prehrambene navike, Izlaganje sa skupa, Etnološka istraživanja, No.12/13, siječanj 2008, Građevinska tehnička škola Rijeka, 351-359, <http://hrcak.srce.hr/37034> (28.5.2016.)
19. Pleština, L. (1996): Tradicijski elementi u hrvatskoj arhitekturi obiteljskih kuća tijekom 20. stoljeća, Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam, Vol.4 No.2(12), prosinac 1996, 219-232, <http://hrcak.srce.hr/24094> (1.8.2016.)
20. Sedej, I. (1985): Ljudska umetnost na Slovenskem, Mladinska knjiga, Ljubljana
21. Tkalec, S. (1985): Konstrukcije namještaja, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
22. Tkalec, S; Prekrat, S. (2000): Konstrukcije proizvoda od drva 1 - Osnove drvnih konstrukcija, sveučilišni udžbenik, Znanje d.d., Zagreb
23. Vukić, F. (2012): Teorija i povijest dizajna - kritička antologija, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Golden marketing-tehnička knjiga, Zagreb
24. ***, 2013: Harmata M., diplomski rad, u: Design & Produktmanagement - dpm, Werkshau/Portfolio 2012/2013, Fachhochschule Salzburg University of Applied Sciences, p. 16-17
25. *** Artisan, dostupno na: <http://www.artisan.ba/bih/proizvodi#kolekcija/tesa/58> (22.8.2016.)
26. *** Dezeen: architecture and design magazine, dostupno na: <http://www.dezeen.com/2015/03/20/david-chipperfield-furniture-wooden-planks-e15-milan-2015/> (30.8.2016.)
27. *** Hesse Lignal, dostupno na: http://www.hesse-lignal.de/en_GB/products/product-search.html (16.9.2016.)
28. *** Jordan Lacke PCG GROUP, dostupno na: <http://www.jordanlacke.de/5129/> (16.9.2016.)
29. *** Monica Forster, dostupno na: <http://www.monicaforster.se/> (20.8.2016.)
30. *** Patricia Urquiola, dostupno na: <http://www.patriciaurquiola.com/design/natfuse> (9.8.2016.)
31. *** Rukotvorine, dostupno na: <http://www.rukotvorine.com/> (26.7.2016.)
32. *** Štravs, S. Cvetnoetno, kolekcija sodobnega etnopohištva, dostupno na: <http://www.delo.si/druzba/kult/cvetnoetno-kolekcija-sodobnega-etnopohistva.html> (26.7.2016.)
33. *** The New Craftsmen, dostupno na: <https://www.thenewcraftsmen.com/handmade-craft-makers/kevin-gauld/> (30.8.2016.)
34. *** The Orkney Furniture Makers, dostupno na: <http://www.orkneyfurniture.co.uk/> (30.8.2016.)
35. *** Wikipedija, Baština, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Ba%C5%A1tina> (7. 6. 2016.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Seosko domaćinstvo, Badovinci, Žumberak, 1927. godina	7
Slika 2. Mediteranski tip škrinje, Lumbarda, otok Korčula	9
Slika 3. Panonski tip škrinje, Retkovci, Slavonija	10
Slika 4. Komoda s ladicama, Branjin vrh, Baranja	11
Slika 5. Komoda s masivnim vratima, Otok, Slavonija	11
Slika 6. Kredenc u spavaćoj sobi, okolica Slavenskog Broda, Slavonija	12
Slika 7. Kredenc, nacrt: V. Kovačić, Beč, 1910.	12
Slika 8. Jednokrilni ormar, Zagorje	13
Slika 9. Dvokrilni ormar s ladicom, Moslavina	13
Slika 10. Ormar, nacrt: Herman Bollé, 1986.	14
Slika 11. Tronošci oko niskog stola, Trilj, Dalmatinsko zaleđe	15
Slika 12. Stolac, Podravina	16
Slika 13. Stolac – katriga, Listeši drniš	16
Slika 14. Prikaz unutrašnjosti seoskog doma, Draganički Mrzljaki, okolica Karlovca, 1921.	16
Slika 15. Klupa s pomičnim naslonom - obrtač, Slavonija	17
Slika 16. Klupa, nacrt: Herman Bollé, 1986.	17
Slika 17. Stol s ladicom i nogama u obliku slova "X", Drnje, Podravina	18
Slika 18. Stol s nogama u obliku slova "H", Gornja Letina, Posavina	18
Slika 19. Soba u stanu tiskara i nakladnika Ignjata Granitza, Herman Bollé, oko 1910.	19
Slika 20. Konzolni stol, Austrija, oko 1800.	19
Slika 21. Spavaća soba i njeno okruženje, Vinkovci, Slavonija	20
Slika 22. Stol i klupa spojena u obliku slova „L“	21
Slika 23. Stolice - razni oblici naslona	22
Slika 24. Konstrukcija i način spajanja elemenata stolice	22
Slika 25. Škrinja s ravnim poklopcem, okolica Kamnika, Gorenjska pokrajina	23
Slika 26. Škrinja sedlastog poklopca za pohranu brašna	24
Slika 27. Ormar, 19. stoljeće	25
Slika 28. Zidne otvorene police	25
Slika 29. Oslikano uzglavlje kreveta	25
Slika 30. Primjer 1 – Salih Teskeredžić: Stol „Tesa“	28
Slika 31. Primjer 2 – Salih Teskeredžić: Stol „Wave“	29
Slika 32. Primjer 3 – Salih Teskeredžić: Blagovaonička stolica „Wave“	30
Slika 33. Primjer 4 – Salih Teskeredžić: Stol „Wave“, detalji	30
Slika 34. Primjer 5 – Monica Förster Design Studio: Blagovaonički stol „NERON“	30
Slika 35. Primjer 6 – Monica Förster Design Studio: Stolica „UNNA“	31
Slika 36. Primjer 7 – Salih Teskeredžić: Komoda „Wave“	31
Slika 37. Primjer 8 – VIL*E: Škrinja "Pucica"	32

Slika 38. Primjer 9 – Cvetnoetno: Klupa i blagovaonički stol	33
Slika 39. Primjer 10 - Cvetnoetno: Stolci	33
Slika 40. Primjer 11 – Cvetnoetno - Detalj stolice.....	33
Slika 41. Primjer 12 – G. Neal i K. Gauld: Klupa "Brodgar"	34
Slika 42. Primjer 13 – G. Neal i K. Gauld: Stolica "Brodgar".....	34
Slika 43. Primjer 14 – D. Chipperfield: Stol "Fayland" s klupama "Fawley" i stolcima "Langley"	35
Slika 44. Primjer 15 – Patricia Urquiola: Stolci „Nat (F) Use“	35
Slika 45. Primjer 16 – Marek Harmata – Lagatko	36
Slika 46. Prvo idejno oblikovno rješenje – skica škrinje (gore) i komode (ispod).....	43
Slika 47. Inspiracijski elementi – škrinja i spoj „lastin rep“	44
Slika 48. Stol s ladicom	44
Slika 49. Prvo idejno oblikovno rješenje – stol, stolci, stolica	45
Slika 50. Drugo idejno oblikovno rješenje – škrinja	46
Slika 51. Drugo idejno oblikovno rješenje – ladičar	46
Slika 52. Inspiracijski elementi – oslikavanje škrinja i rukohvati	47
Slika 53. Treće idejno rješenje – škrinja i komoda.....	47
Slika 54. Klupa s ladicom	48
Slika 55. Treće idejno rješenje – stol, stolac i klupa	48
Slika 56. Četvrto idejno rješenje - škrinja	49
Slika 57. Četvrto idejno rješenje – ladičar	49
Slika 58. Četvrto idejno rješenje – stol	50
Slika 59. Četvrto idejno rješenje – stolac i stolice.....	50
Slika 60. Prikaz motiva prisutnih na elementima	52
Slika 61. Uzorci hrastovine premazani uljem s pigmentima	54
Slika 62. Uzorci hrastovine premazani pozitivnim bajcem.....	55
Slika 63. Vizualni prikaz komode – prednja strana.....	57
Slika 64. Vizualni prikaz komode – bočna strana	57
Slika 65. Vizualni prikaz ladičara	58
Slika 66. Vizualni prikaz stola.....	59
Slika 67. Vizualni prikaz stola – polica od tkanine	59
Slika 68. Vizualni prikaz kombinacije stolca i stolica	60
Slika 69. Vizualni prikaz stolaca	60
Slika 70. Vizualni prikaz stola sa stolcima i stolicama	84
Slika 71. Vizualni prikaz odabranog oblikovnog rješenja	84